

לקראת שבועת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 424

פרשת צו תשפ"ד

"לפני מספר שנים זכיתי לשוחח עם הגאון רבי אברהם דב אויערבאך זצ"ל בנו השני של הגרש"ז. שאלתי אותו, איך כל המידות טובות שהיו גדושות אצל רבינו הסתדרו בבית עם ילדים אשר מן הסתם היה צריך מדי פעם לגעור או להעניש. וסיפר לי רבי אברהם דב, שאבא לא היה מעניש"

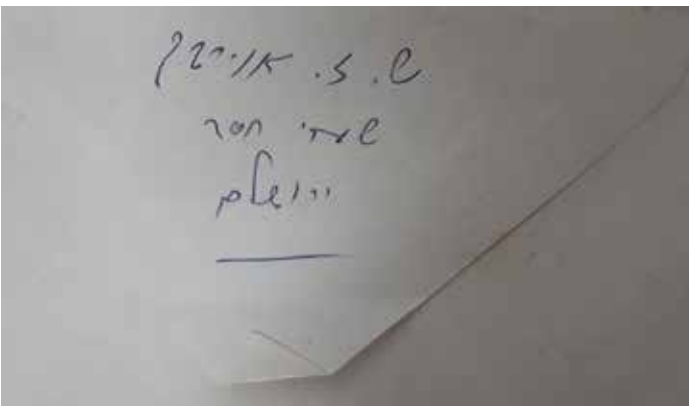
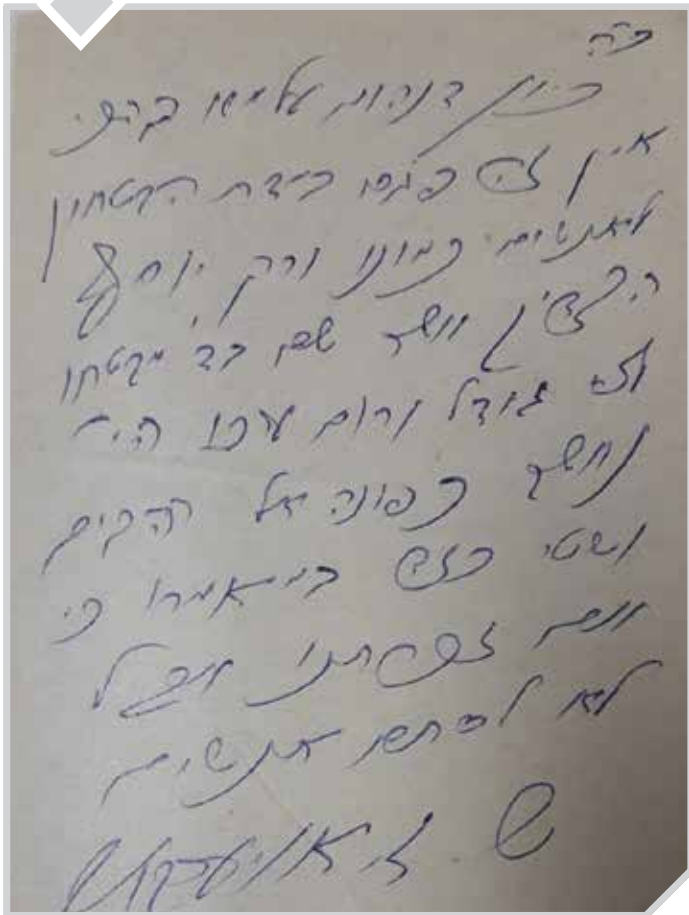
29 שנים לפטירת מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל
צילום תשובה מיוחד מכתב יד קדשו

מאת: הרב אברהם פוקס

כ' אדר תשנ"ה לפני 29 שנה כבה מאורו של פוסק הדור מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שהאיר במשך 85 שנה. דבר בלתי רגיל הוא כמות הסיפורים שסופרו אודותיו, והספרים הרבים. שוחחנו עם אנשים רבם וכל אחד שזכה להיות במחיצתו אפילו אם זה היה חד פעמי, שאלה ששאל, או ברכה שהתברך, הרגיש הרגשה מיוחדת, אחיזה לרגע באדרתו של גדול בישראל, אין אחד שלא מציין את הפנים המחייכות והשלוות, ההשתתפות הכנה ברגשותיו של האחר - בשמחה ובעצב, וכל אלו נתנו תחושה מרוממת ביותר. לפני זמן לא רב פגשתי מורה הוראה בישראל שזכה לקשר עם פוסק הדור, ליוויתי אותו לביתו תוך כדי שאני מבקש ממנו שביבי אור ממרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, פניו של מורה ההוראה אורו, ונצטט את דבריו: פעם הגעתי אליו לשאול שאלה משהו שקשור לענייני רפואה, הוא לא רצה כלל לשמוע את השאלה, ואמר: אני כבר לא זוכר כל כך שאדע בבירור לענות כראוי, תשאל רב אחר. אבל אני התעקשתי לשאול את הגרש"ז, וראשית עניתי בעזות דקדושה הלואי עלי היום בגילי את הזכרון שיש לרב כעת... הגרש"ז, שנוהר בכל מאוודו כל ימי חייו לא לפגוע באיש, נוהר גם לא לגרום לאדם להכשיל את עצמו ולהיכשל בלשונו, ומיד הוא נזעק ואמר, אל תגיד הלוואי, אל תאחל לעצמך דברים לא ראויים, היזהר בלשוניך! כמובן שלאחר דברי תוכחת מוסר כבר היה לי קל יותר לשכנע את הגרש"ז לענות על שאלתי והוספתי ואמרתי שאם הרב לא יענה לי

תשובה, אני כבר לא ילך לשאול אף אחד, ואכן הוא התרצה ושמע את שאלתי. למותר לציין שהוא ענה בבהירות ואף בירך להצלחה ולרפואה שלימה וכמובן שעשיתי כדבריו והכל אכן היה בהצלחה גדולה כעצתו וכברכתו. לאחר מכן שבת ואמרתי בחיך: כבוד הרב, היה כדאי לי להתעקש... והגרש"ז ממרום גילו וגודל ענוותנותו השיב, לא אכפת לי כלל להיות לא צודק... פעם אחת עשיתי איזה מעשה שאינו ראוי, והרגשתי מאד רע עם זה, ובאתי לשוחח איתו על כך, תגובתו הראשונית של הגרש"ז הייתה: גם אני עשיתי את זה! לי היה ברור ש'לא קרב זה אל זה כל

ה'לילה' ואין סיכוי שהגרש"ז עשה כך, ומיד עניתי בסערת רגשות: לא יכול להיות - זה שקר! כשהגרש"ז נוכח שלא ישכנעני בכך, מיד הסיט את השיחה לנושא אחר ו'שכח' מכל הענין. לאחר מכן, לא התאפקתי ושאלתי במשפחתו של הגרש"ז האם הרב עשה כך וכך, כמובן שנענית במבטי פליאה והשתוממות על ההוה אמינא. אבל תמיד זה היה מדהים לראות איך בראש מעיינותיו של הגרש"ז לנסות לתת לבן שיחו את ההרגשה הטובה ביותר.

אלא אומר שהוא צריך טובה

אם הזכרנו את העובדה שבתקופות מסוימות הוא לא היה משיב תשובות לקהל הרחב, הפליא אותי לראות אדם שהיה מגיע מדי פעם אליו ללא שיש לו איזה קשר מיוחד איתו, ותמיד היה מקבל מענה על שאלותיו, כששאלתי את אותו אדם על כך - הכיזד? הוא השיב לי שהוא לא מבקש מהגרש"ז לשאול שאלה, אלא אומר שהוא צריך טובה... נו, האם אפשר לתאר מצב שמישהו היה מבקש מהגרש"ז טובה והוא היה מסרב? סיים מורה ההוראה את דבריו... סיפר לי קרוב משפחה שהיה פעם בהר המנוחות בשעת לילה מאוחרת, ומרן הגרש"ז שהשתתף בה, כדרכו נחבא אל הכלים, ועמד בין האנשים. באיזה שלב התקרב לכיוון המשפחה, לפניו עמד אחד המשתתפים שלא ידע שהגרש"ז נעמד מאחוריו ובעצם הוא מסתיר לו את המרחב שלפניו. לתומי, מספר קרוב המשפחה הושיטתי את ידי לכיוונו של אותו אדם על מנת להסב את תשומת לבו על מנת שינוע צעד או שניים, כדי לא לחסום את שדה ראייתו של פוסק הדור העומד לידו, אך ברגע כמימרא, הגרש"ז שהבין היטב את כוונתי, אחז בידי תוך כדי שהוא מסמך לי בידו השניה כאומר מה אתה הולך לעשות, מה אתה הולך להזיז אנשים. והעומד המשיך לעמוד על עומדו, וכך גם הגרש"ז נשאר במקומו, וכל זה בתנועת יד אחת ללא דיבורים וצלצולים...

איך כל המידות טובות שהיו גדושות גבוה מעל גבוה אצל רבינו הסתדרו בבית עם ילדים

ההיקש מתקופתנו אנו לתקופה שמ לפני כחמישים שנה, אלא לראות את הענווה והפשטות גם במכתב של כמה שורות... נוסח השאלה הוא:
בזמן האחרון ביקרו בביתי כמה פעמים בענין ביטוחי חיים, הסבירו שישנם כאן 2 דברים, א. חסכון כספי לעתיד. ב. במקרה של אסון ח"ו אני מקבל סכום כסף כפי שאני מבטח את עצמי. רציתי לשאול בענין זה, מה לפי ההלכה וכן לגבי עניני אמונה.
ועל כך השיב מרן הגרש"ז:

ב"ה
כיון דנהוג עלמא בהכי, אין זה פגם במידת הביטחון לאנשים כמונו, ורק יוסף הצדיק אשר שם בה' מבטחו, לזה גודל ורום ערכו היה נחשב כפונה אל רהבים ושטי' כזב במאמרו כי אם זכרתני, אבל לא לסתם אנשים.

ש.ז. אויערבאך

לפני מספר שנים זכיתי לשוחח עם הגאון רבי אברהם דב אויערבאך זצ"ל בנו השני מעשרת ילדיו של הגרש"ז. שאלתי אותו, איך כל המידות טובות שהיו גדושות גבוה מעל גבוה אצל רבינו הסתדרו בבית עם ילדים אשר מן הסתם היה צריך מדי פעם לגעור או להעניש. וסיפר לי רבי אברהם דב, שאבא לא היה מעניש, ראשית כל, כי בדרך כלל לא היה צריך, ב"ה, ובפעמים הנדירות שכבר כן, זה היה על שני דברים: על שקר ועל קללה.

רבינו היה מקבל מכתבים מכל קצוות תבל, והיה משיב עליהם כדרכו, בפשטות ובבהירות. מצורפת כאן תשובה בכתב ידו על שאלה שנשלחה לרבינו לפני כחמישים שנה (ז כסלו תשל"ג) בענין ביטוח חיים, האם אין בעצם העשייה של חסרון באמונה, ותשובתו הפשוטה והברורה הגיעה לאחר ימים ספורים. כמובן שאין כוונה להכניס את ראשו בין הרים גדולים, ובין שיטות הפוסקים, ועל

משחזר ה'נרדף' לביתו שבעיה"ק ירושלים מיהר לעלות להיכל הכולל, וערך שם מסיבת 'לחיים' בנדיבות והרחבה, שם נשא את דברו וגולל את כל חסדי המקום עמו... והפטיר, יודע הנני בבירור שאחד מבני הכולל כאן הצילני ממות לחיים, מודה אני לו בכל לבי...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על השומע חרפתו ואיננו משיב, ותמימות בעבודת ד'

פ"י אָנִי ד' עֲשֵׂה חֶסֶד מְשֻׁפָּט וְצַדִּיקָה (ירמיה ט כג - מתוך ההפטרות)

בלית ברירה שם פעמיו לעיר הבירה וויען (ווינא), לפקוד את ביתו של 'משה הגביר'

משהתקרבו מועד ב' החתונות, וירא הנרדף כי אין הפרוטה מצויה לצרכיו היום יומיים, עאכו"כ לצרכי נישואים כפולים. בלית ברירה שם פעמיו לעיר הבירה וויען (ווינא), לפקוד את ביתו של 'משה הגביר' אשר היה ידוע כאיש חסד נדיב לב, אולי יחוס עם עני ואביו... מיד בהגיעו לווינא מיהר לבית הגביר, שם נודע לו שאין 'בן יחיד', וקבעו לו שביום פלוני 'זכה' להיכנס לחלות את פני הגביר... בלית ברירה שכר הלה חדר בבית המלון באותה עיר עד הגיע זמנו להתקבל אצל העשיר. בהגיע זמנו אסף את מטלטליו בדרכו לעזוב את המלון, כי מה לו לחפש ברחובות וויען אחר שכבר יתקבל אצל 'משה הגביר'. כאן נתהפך מזלו לטובה וברכה, כי בדרכו נכנס ל'בית הכסא' מצא שם 'אוצר' - ארנק מלא וגדוש במטבעות לרוב, מיד חישב בדעתו כי מצד הדין מותר לו לקחת המעות שהרי רוב הנמצאים שם הינם גויים ו'אבידת עכו"ם מותר' (חו"מ רס"ו א) לאיזך אוי לו ואוי לנפשו אם יתפס בכך, על כן נטל את המטבעות ועירבם יחד עם הפרוטות המועטות שהיו ברשותו עד עתה, ואת הארנק של 'הגוי' זרק לתוככי ביה"כ, ומיהר להימלט על נפשו פן יתעורר 'בעל האבדה' לחזור אחר אבדתו... אך את אשר יגור בא לו - כי ברצותו לצאת מבית המלון כבר היה הבית מוקף בשוטרים רבים שבאו לחפש אחר ה'גנב'

כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע (שם עולם, שער שמירת השבת פ"ג בהגה"ה) וז"ל, 'וכיון שדעת האדם מעטוה כל כך, אין לנו לחקור אחר הנהגתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וצריך האדם להתהלך עמו בתמימות ולהאמין שכל מה שהוא עושה, הוא הכל לטובה, כי מפי עליון לא תצא הרעות, ואז בוודאי יזכה לראות בסוף באלו הדברים גופא שהיא הכל רב טוב וחסד, כמו שמובא בגמרא (ברכות ס:): במעשה דרבי עקיבא, עכ"ל.

מעשה היה בירושלים בימי קדם, בשני אברכים שהיו לומדים ב'כולל ליוצאי גאליצ'א, והיה אחד מהם רודף את חברו עד חרמה... בכל עת מצוא היה מתנכל אליו בכל מיני 'חכמות' והצקות, בצר לו היה ה'נרדף' נכנס לשפוף את צערו בפני הרה"ק רבי דוד בידערמאן מלעלוב ז"ע, בכל עת היה הרבי מנחמו וחוזר בפניו על דברי חז"ל (גיטין לו:): 'הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושומחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו' - יבוא יום ותראה כי השתיקה הביאה לך רווחים גדולים ועצומים, שתוק נא וירווח לך בבוא העת. דברים אלו היו משקטים במעט את סערת רוחו, עד ששב ה'רודף' למלא סאתו במנות בושות בזיונות ורדיפות, אז היה ה'נרדף' ממהר שוב אל הרה"ק, והרבי הזכיר לו כבראשונה 'הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואינן משיבין...' וחוזר חלילה.

עברו הימים ובנו של הנרדף הגיע לפרקו והתחילו ה'שדכנים' לדבר בו נכבדות, אלא שבכל פעם שנתקרבו הדברים לידי גמר ב'שבירת צלחת', נשמע סירוב מהצד השני, וכל זה נזקף ליזכותו של ה'רודף' שהיה 'עובד' יומם ולילה להודיע לכל על 'חסרונותיו' של המדובר ושל משפחתו... פקעה סבלנותו של ה'נרדף' ומיהר אל הרבי בזעקת 'הצילני נא...' אך הרבי בשלו - אמרו חז"ל 'הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין, ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'.

וכן היה גם כאשר הגיעה גם בתו לפרקה בתוך כך, והוכרח הרודף להוסיף כמה 'שעות' לעבודת הקודש שבחר בה... כי מעתה עליו לדבר סרה לא רק על בנו אלא אף על בתו של צדיק נעזב זה. ביום מן השמים נפתחו שערי שמים, ונגמרו ב' השידוכים בכי טוב - בשידוך אשר היה נהוג בעיה"ק ירושלים ושמו נקרא 'אבייט' (מלשון 'חליפין'... שב' משפחות משתדכים פעמיים כאחד, זה נותן בן וזה נותן בת), והיה עיני ה'רודף' רואות וכלות ואין לאל ידו להושיע.

זכורני, לפני עשרים שנה היה צורך להחתיים רבנים לזרז על קריאת שמע בזמן, כשבאתי להחתיים אותו הוא התפלא ואמר, וכי צריך לחתום על קריאה להניח תפילין או ליטול לולב או לאכול מצה ?

הגה"צ רבי יצחק קולדצקי שליט"א חתן מרן רבינו הגר"ח קנייבסקי זללה"ה, על מה שזכה לראות בבית הגדול

וַיַּעַשׂ אֶהָרָן וּבָנָיו אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ד' (ה' לו)

כאשר זכיתי בס"ד קרוב לחמישים שנה להיות בקרבת אדמו"ר מו"ח שר התורה הכ"מ זצוק"ל, העליתי על הכתב דברי חיזוק קצרים, להתחזק בדרכיו, ובוודאי יהיה מליץ יושר לכל המתחזקים. כאשר הרבנית ע"ה הלכה לעולמה, שאלתי את רבינו מה צריך לומר ברבים, ואמר לי על הגמרא בתענית [יא], דאיתא שם 'קורות ביתו של אדם מעידין עליו בשעת הדין', כלומר שקורות ביתה של הרבנית מעידין על שרשרת המעשים טובים, החסדים, והמסירות נפש לתורה ולכלל ישראל, שהרבנית ע"ה עשתה בחייה, אף אנו נאמר לפי דרכו, שיעידו קורות הבית ברחוב רשב"ם על עמל התורה ביגיעה עצומה.

במשך קרוב למאה שנים היה רבינו עמל בתורה בכל חלקי התורה בכל כוחו במסירות נפש, ולקח על עצמו בצעירותו לתת כבוד לתורה, ולבאר כל חלקי התורה שהם בגדר מת מצוה, ולעשות ציצים ופרחים וגביעים וכפתורים, ולבאר כל הדברים הקשים והסתומים במקומות הקשים, ומן השמים הניחו לו מקום להתגדר בו, ובפרט בסדר זרעים, אשר חרש זורע ועיבד והצמיח וכו' בכל הדברים הקשים בו, מכל חלקי הש"ס והראשונים והאחרונים.

והיה מרגלא בפומיה, שאדם ששומר על קביעות בכל כוחו, יש לו ס"ד למעלה מדרך הטבע

הנקודה המרכזית של רבינו היא מה שקראנו בתורה בשבת קודש למחרת פטירתו מן העולם, 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה' [ויקרא ו, 1]. כח הקביעות של רבינו היה למעלה מכח אנוש, כמו גדולי ישראל בדורות הקודמים, שהיה לו סדרים קבועים כברזל, אש קודש, חובות יומיים של ש"ס רמב"ם ושולחן ערוך וטור ותוספתא ומדרשים וזוהר וכו', יום יום, תמידין כסדרם, ואף במצבים קשים מאד כאשר שהה בבית חולים, במצב בו אחרים לא פותחים ספר מרוב חולשה, ורבינו ברוב אהבת התורה שלו היה לו בבית חולים את כל הספרים שנצרכו לסדריו, כך היה גם במשך החדשים שלאחר האירוע מוחי שעבר בשנת תשס"ב, והרופאים השתוממו, איך בן אדם מבוגר בגילו ובחולשתו וחוליו לא פוסק מסדריו. והיה מרגלא בפומיה, שאדם ששומר על קביעות בכל כוחו, יש לו ס"ד למעלה מדרך הטבע

שלעולם לא יפסיד את הקביעות שלו. תמיד כשהיינו נכנסים ורואים את גודל ההתמדה שלו ואהבת התורה שלו, היה זה ממש בגדר שלהבת אש של השראת השכינה כפשוטו, מעין מה שכתוב בסוף חומש שמות [מ, לח] כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו', הוא היה ממש מרכבה לשכינה. הלב הומה געגועים עצומים למראות שזכינו לראות במשך עשרות שנים, את השראת השכינה כפשוטו, והרגשת מרכבה לשכינה שהיתה בבית הגדול הזה.

ומדי דברי בו נעתיק כאן מדברי הח"ח בסוף ספר שם עולם וז"ל, במה שיקבע האדם איזה זמן ביום לתורה, זה אינו בכלל קבלת עול תורה, ורק כשקובע עצמו לזה בתמידות נחשב לקבלת עול תורה. ובשמירת הלשון [שער התורה פ"ג] כתב 'מה שאין כן אם הקביעות שלו היא בתמידות, קדושה גדולה ונוראה שורה על כל לימוד ולימוד', עכ"ל. וזה מה שזכינו לראות ברבינו מידה זו של קדושה גדולה ונוראה על כל לימוד, בקביעות רצופה משחר ילדותו עד זיקנה ושיבה.

ראינו אצל אביו רבינו הקהילות יעקב זצ"ל, שכאשר היה מדבר על עבירות היה נחרד מאד, כאילו רואה את הגהינום מתחתיו ובסוף ימיו כאשר שכב על ערש דווי תוך יסורים נוראים, והיו מסתובבים בביתו אחים מבית חולים לטפל בו, ולצורך העניין לבשו כובע וחליפה כדי שיתחזו כמו שומרי תומ"צ, ומתוך מיטת חוליו זעק הסטייפלער ואמר, מסתובבים כאן אנשים שאני רואה את הגהינום מתחתיהם,

המצוה של רבינו.

אנו מסיימים את מגילת אסתר בפסוק 'דורש טוב לעמו', וכתב האבן עזרא, שמרדכי הצדיק לא המתין שיבואו לבקש ממנו טובות, אלא הוא עצמו היה דורש טוב מכל אחד, ושואל מהאנשים כיצד אפשר לעזור ולעשות חסד. אף אנו נאמר ברבינו שכידוע כל רגע היה אצלו שקול ומדוד יותר מאלפי זהב וכסף, ובכל זאת הקדיש מזמנו היקר לשמח שבורי לב, ולענות לשואלים בכל הלב, ולהחיות רוח שפלים ונדכאים, ולענות אלפי תשובות לשואלים, לשם מצות הרבצת תורה, לפי שהיה סבור שהמכתבים שלו הם בגדר הרבצת תורה, לשמח ולחזק לבם של לומדי תורה צעירים. והיה אומר שבהרבה שאלות שמקבל במכתבים ניכר שהשואל עצמו איננו מבין מה ששואל, ובכל אופן עונה לו כדי לשמחו ולחזק את לבו, ועוד רבות יסופר בזה. אבל היסוד הוא שאצל רבינו הגמילות חסד היה בתוך נשמתו, וכמו שכתב הגר"ח מוולוז'ין בהקדמה לנפש החיים וז"ל, שזה כל האדם, לא לעצמו

נברא רק להועיל לאחרים ככל אשר ימצא בכוחו לעשות, עכ"ל. עוד ראוי להתחזק בקביעות בתפילה, אשר כידוע מעולם לא החסיר רבינו זצוק"ל תפילת שחרית ב'נץ' [מלבד פעם אחת בלבד שהיה לו אונס גמור], וכידוע שבמשך כל זמן התפילה לא הביט לצדדים ולא הסיח דעתו מן התפילה, ובמשך כל זמן חזרת הש"ץ היה מצביע בתוך הסיוד, וגם בזמן הקדיש היה שקוע כולו בעניית הקדיש ולא היה עוסק בזמן זה בעיון בספר וכדומה, וכל זמן התפילה היה בגדר סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה [הרושם החזק של עמידתו בתפילה כמו עבד לפני רבו לא ימוש ממתפללי בית הכנסת לדרמן לעולם, וחבל על דאבדין].

אלו הדברים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, זה ספר תולדות האדם הגדול שקידש את גופו ונשמתו במשך קרוב למאה שנה, וכאשר נלמד ממעשיו אפילו במשהו, ונתחזק בכל מידה נכונה שלו, מלבד שהוא חיזוק גדול לכל אחד, בודאי יהיה מליץ יושר עלינו דור יתום, שנזכה להחזיק בעץ החיים של התורה ועבודה ויראת שמים וחסד, ולהתברך בכל הברכות האמורות בתורה, ולזכות לרוב נחת והצלחה וברכה עד העולם.

(אריד בשיחי' עמ' תקע"א)

אינני יכול לסבול זאת, תקחו אותם מכאן. בבחינה זו היה לרבינו פחד מעבירה קלה אפילו במנהג ישראל, שהיה ירא וחרד מכל נדנדוד קל של עבירה כמו שבורחים מן האש.

לפני עשרים שנה ביקר אצל רבינו המשגיח מליקווד הגה"צ רבי מתתיהו סלומון, והסביר לו מה זה אינטרנט, ומיד נחרד הרב בכל גופו ונפשו, וכתב בכתב ידו מכתב קצר ביותר, שהכלי הנ"ל הוא מלא עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים, והרי זה בגדר י הרג ואל יעבור, ודבריו עשו פירות והחרידו את כל העולם כולו, ואלפים ורבבות שברו והשמידו כלים אלו מחרדת הפחד מדבריו של רבינו במכתבו הנורא. לאחרונה כאשר שמע על השינויים שרוצים לעשות בכשרות הטלפונים, וכבר היה בשארית כוחותיו, הוא קרא בקול רעש גדול במכתבו [כמדומה שהוא המכתב האחרון], שלא יעשו שום שינויים בדברים אלו, שזה פיקוח נפש כפשוטו ממש, ומהווה סכנה לכל היראת שמים, וכמו שאמרו חז"ל 'ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות'. מהבית הפשוט והישן הזה היה יוצא קול רעש גדול מסוף העולם ועד סופו, לשמור בכל הכח על הנשמות שלנו שלא יתערב השטן של עמלק ח"ו במחננו

לפני עשר שנים הייתי צריך לטוס לחו"ל

אפשר לכתוב ספר שלם על תוספות ודקדוקים רבים שהיה רבינו נוהג בהם מעל למחוייב מהשולחן ערוך, מיני הנהגות טובות שמצא בחז"ל הקדושים, וכל זה בצנעא ובהשקט, והיינו מרגישים בהם במשך הזמן. אציין כאן מעשה אחד בלבד, פעם אחת באמצע קריאת התורה נמנע ולא שמע כמה תיבות, ומחמת כן ירד אחר כך למניין השני לשמוע שוב את קריאת התורה, ועל אף שלדעת החזון איש קריאת התורה היא חובת הציבור, וממילא הוא פטור מלהשלים, מכל מקום לא ויתר וירד לשמוע.

לפני עשר שנים הייתי צריך לטוס לחו"ל, המטוס היה אמור לנחות ביום חמישי בערב, ונמצא שתחסר לי חלילה קריאת התורה של יום חמישי, אמר לי רבינו לקחת ס"ת קטן ולקרוא במטוס בציבור כדי שלא להפסיד את הקריאה. זוהי רק דוגמא קטנה מתוך שמונים וכמה שנים של דקדוקים בהלכה על כל פרט ופרט.

זכורני, לפני עשרים שנה היה צורך להחתיים רבנים לזרז על קריאת שמע בזמן, שייסימו את הקריאת שמע חמש דקות לפני סוף הזמן, כשבאתי להחתיים אותו הוא התפלא ואמר, וכי צריך לחתום על קריאה להניח תפילין או ליטול לולב או לאכול מצה? אמרתי לו שמפני אונס שינה יש בזה רפיון, ונחרד מאד עד עומק הנפש, כאילו אומרים לו שיש רפיון בהנחת תפילין ר"ל, ושאל שוב האם יש צורך בחיזוק זה שנראה לו מאד תמוה, וכאשר שוב שמע שיש צורך נזדרזו וחתם בחרדת קודש, ובשעה שחתם הרגשתי מה שמספרים שה'חפץ חיים' לפני שהיה חותם על מכתבים היה אומר אני חותם לכבוד שמים.

דבר נוסף ידוע ומפורסם, שכאשר אימו היתה בחיים היה הולך לבקרה כל יום ומשוחח עמה לשמחה, ועשה זאת בשמחה כמו שמניח תפילין או לוקח ד' מינים וכו', אשרי עין ראתה שמחת

יש הרבה הורים שמתלוננים; אומרים לי שהבן שלי בישיבה הוא שקדן, והוא בעל חסד, וממש גומרים עליו את ההלל, וכשהוא בא הביתה לא רואים את זה עליו, לא בכיבוד אב ואם, ולא איך שהוא מתנהג בבית עם האחים ועם האחיות. ואיפה התורה?

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל על "לעולם יהא אדם מן הטובים"

צו את אהרן (וי ב')

אין לו חלל לשון זיכרון, מיד ולזכרות (כפ"י)

יש אדם "טוב" ויש אדם לא טוב. והח"ח אומר (בשמירת הלשון שער התבונה פרק י"ז) "כלל הדברים, יראה האדם להרגיל את עצמו במדותיו שיהיה מן הטובים ולא מן הרעים". עשרים וארבע שעות ביממה אתה נפגש עם הנושא הזה, לא משנה, בבית, בישיבה, בכולל, איפה שבן אדם נמצא, אתה נפגש עם זה, בן אדם יכול להתנהג כמו בן אדם טוב, ויכול להתנהג כמו...

וסיסמא זו של הח"ח פועלת נפלאות. אמרתי את זה גם בירושלים, וקבלתי כמה טלפונים של ייש"כ מאנשים שמשפט זה שינה להם את כל מהלך החיים. א מענטש דארף זיין א גוטער... **בן אדם צריך להיות טוב.**

כך בכל דבר ודבר. אתה יכול להתנהג כמו בן אדם רע, ואתה יכול להתנהג כמו בן אדם טוב, בכל דבר. מישהו מבקש ממך משהו, אין צריך לומר אם אתה יכול לסדר את זה, תסדר ותעשה בסבר פנים יפות. תשמח שאתה יכול לעשות. אפי' אם אתה לא יכול, אבל "ותפק לרעב נפשך", איך אמר מרן הרב שך? - לילה שלם בכיתי, על מה שאחד סיפר לי...

בחור אחד סיפר לי עובדא דהוה בדידיה, הוא בא אל הרב שך, והרב שך יושב בצד אחד של השולחן. הבחור התיישב ממול, יש לו איזו בעיה. הרב שך אומר לו בא, בא תעבור לצד הזה, בא תשב כאן, לא נשב משני צידי השולחן, בא תשב לידי... נדבר כמו שאח מדבר עם אחיו. כמו שידיד מדבר עם ידיד.

אבל אף פעם לא שמעתי אז מען דארף זיין א מענטש, שצריך גם להיות בן אדם.

דברתי את זה בקרית אתא, למחרת בלילה היה לי טלפון מאחד השומעים מרכזים, ואמר לי בתוך הדברים: אני הייתי שנים בישיבות ובכל שיחה שמעתי שצריכים לקום בבוקר לתפילה, אבל אף פעם לא שמעתי אז מען דארף זיין א מענטש, שצריך גם להיות בן אדם. הלא זה רבינו הרב שך צעק תמיד אתה תתחתן עוד מעט, אתם תתחתנו, צריכים לדעת איך להתנהג, שיהיה קידוש ד' מההתנהגות שלכם ולא ח"ו להיפך!... דברתי את זה פעם בליל שבת ב'ירחי כלה',

אני את אותו חומר מדבר בכל מקום, אין אצלי דברים חדשים ב"ה, כמו שהרב שך אמר "לא מעמידים את כלל ישראל עפ"י סברות של בעלי כשרונות, רק עפ"י המסורה מהחפץ חיים"... - סיפרתי את הסיפור הזה שהרב שך אמר "אתה לומד תורה והיא לא לומדת תורה", באותו שבוע בא אלי איש אחד, דבר ראשון נתן סכום גדול לצדקה, ואח"כ סיפר שבילל שבת אחרי התפילה הוא בא הביתה. ושולחן שבת התחיל כרגיל אצלו, אשתו מדברת אליו בנוסח הרגיל אצלם... והוא שותק. הם נשואים שש עשרה שנים, ולא קרה כדבר הזה שאשתו תדבר כך והוא ישתוק... הוא יושב ומחריש... והוא מספר אשתו נבהלה ממש, האם קרה לך משהו? הוא עושה לה סימן הרגעה עם היד, שהכל בסדר. היא ממשיכה והוא ממשיך לשתוק. עד שהיא אומרת, תראה, בכל זאת, תגיד לי איזה מילה אז אני אוכל להמשיך... עד שעמד ואמר לה דברים כהווייתם, אני אגיד לך מה שקרה, הייתי בביהכנ"ס, עמד אחד וסיפר מהרב שך, שהרב שך אמר אתה לומד תורה והיא לא לומדת תורה, תמיד אתה צריך לוותר, ומהיום והלאה אני מקווה שאני מיישם את זה בעז"ה.

שלא יהא חילול ה'!

והעיקר מה שצריך לדעת; לעולם יהא אדם - מען דארף זיין א

וזה היה הסוד של ה'גדולים', שהם ידעו בדיוק את החיובים של התורה, ואדרבה כל כמה שיותר קרוב יותר מחויב, ומה בצע שמהללים אותו ומשבחים אותו - מה הועילה בכל קניניה אם רעה היא בעיני אדוניה' (שע"ת לר"י ש"א אות י').

תלכו פעם ברחוב איפה שהמוניות עומדות ותראו

והשיא של השלמות - השיא של האנושיות - זה חסד, שם בן אדם נמדד, ורואים את זה בחוש. יש אנשים שכל כך רחוקים מחסד - רחמנא לשיזבן, כשאתה מבקש ממנו משהו וזה לא מתאים לו, הוא יסביר לך ק"נ שערי תירוצים למה הוא לא יכול לעשות.

תלכו פעם ברחוב איפה שהמוניות עומדות ותראו, עשרות אנשים נוסעים לירושלים, ומסתובב ביניהם אחד שמחפש שליח להעביר מעטפה או איזו שליחות, לפעמים הוא יכול לבקש מכמה וכמה וכל אחד מסביר לו; זה מסביר אני לא נוסע לגאולה אני נוסע לקטמון, ואם אקח את זה אהיה מוכרח להאריך את הדרך במיוחד... - שוטה! תסלח לי, אם אתה תסע בשביל זה נסעת בשביל משהו - עשית חסד, מי אומר שהנסיעה שלך לקטמון כל כך חשובה, הנה הקב"ה זימן לך עכשיו מצוה נוראה, ועכשיו אתה יודע בשביל מה אתה עומד כאן. וזה מסביר שמחכים לו, ואם הוא יאחר זה יכול לגרום שלום בית וכו'... וכנגד זה - ממש היפך מן ההיפך - בעלי חסד, אם הוא רואה שאתה משוטט והוא מבין שאתה רוצה משהו הוא רץ לקראתך, ושואל: כן מה רוצים? אתה אומר לו זה צריך להגיע לשם, הוא אומר לך: בדיוק לשם אני נוסע, הָא, איזו השגחה פרטית, [וזה אמת - הוא לא משקר, עכשיו התברר שלשם הוא נוסע].

וזה לא מתבטא רק שמה, זו רק דוגמא. בבית זה גם מתבטא; איך שהוא מתנהג עם אשתו ועם ילדיו ועם בני ביתו, זה הרי הבדל בין אור לחושך, זה אדם וזה חיה. בן אדם בלי שהוא בעל חסד - בלי הטבה - הוא לא בן אדם בכלל, כי כל התכלית של הבריאה זה להיטיב לבריותיו, והוא אין לו שום שייכות עם זה!

היה בן אדם גדול שהיה מופלג בזה; מורנו ורבנו המשגיח רבי משה טיקווינסקי זצ"ל, הוא היה מופלג בזה! ומי שהתבונן על ההנהגה שלו ראה איך שתמיד עיניו היו משוטטות באוויר והוא תמיד עמד במצב הכן רק בשביל הזולת. כמו שה"חפץ חיים" אומר (אה"ח חלק שני פ"א) ש"אהבת חסד" הפירוש שהוא אוהב חסד, והוא מחפש חסד, הוא מחפש הטבה. דאס איז א מענטש - זה 'בן אדם'!

סיפרו על אחד שגנב בנק, אמר הסבא מסלבודקה

אדם כזה, טוב לו תמיד והוא מאושר תמיד, והאחר סובל... זה מתחיל בדברים קטנים, ואחר כך זה מתפתח. אם הוא לא רוכש לעצמו את העניין שהוא לא צריך כלום, והתכלית שלו בעולם היא רק להיטיב, והוא לא בונה את זה בעצמו, הוא סובל. וזה מתבטא

אני מדבר לבחורים הצעירים ותשמעו היטב. תדעו לכם, שיש הרבה הורים שמתלוננים; אומרים לי שהבן שלי בישיבה הוא שקדן, והוא בעל חסד, וממש גומרים עליו את ההלל, וכשהוא בא הביתה לא רואים את זה עליו, לא בכבוד אב ואם, ולא איך שהוא מתנהג בבית עם האחים ועם האחיות. בישיבה אומרים שהוא פאר, מהמצוינים, מצוין ממש, ומסתמא אומרים אמת, וכשהוא בא הביתה לא רואים את זה בכלל, ואיפה התורה? למה היא לא מעדנת אותו? איך הוא מדבר עם האבא, איך הוא מדבר עם האמא, איך הוא מדבר עם האח, איך הוא מדבר עם האחיות, - זה ממש חילול ה'! כמו שכתוב ברמב"ם בסוף פרק ה' מיסודי התורה. ויש כאלה שהם טובים לכל העולם; הוא טוב לחברים, והוא אדיב אליהם, כי הוא צריך לשאת חן בעיניהם. אבל כשהוא מגיע הביתה שם הכל מתפרק.

כשהוא נמצא בישיבה הוא שופע חיובים לכולם - וכשהוא מגיע הביתה זה נורא...

באזני שמעתי לפני קרוב לשלושים שנה, ששר התורה הרב אברמסקי ישב בסלבודקה בחדר של הראש ישיבה, וביקש שיקראו לבחור אחד, [זה היה דבר נדיר], הבחור רץ - הרב קורא לו! הרב אמר לו להתיישב, והוא התיישב. אמר לו הרב: אתה יודע שיש כלל בתורה הקרוב קודם, ושעניין ועניין עירך עניין קודמים (ב"מ ע"א א'), ואתה יודע שלמי שיותר קרוב אליך אתה יותר מחויב כלפיו בחסד, ותדע לך שללמוד חברותא זה החסד הכי גדול שיכול להיות, לתת לה הוא רחוניות, להעמיד את השני על הרגלים, ויש כאלה - כך אמר הרב לבחור - שהוא ילמד חברותא עם כל אחד רק לא עם אח שלו... וכשאח שלו נכנס לישיבה וצריך חברותא הוא יעשה כל מיני טעדי שבעולם; הוא ישלח אותו לפה וישלח אותו לשם, וידבר עם המשגיח הזה ועם המשגיח הזה, והעיקר שהוא לא ילמד אתו, וזה נגד התורה, כי ע"פ התורה הקרוב קודם, וה'בעל דבר' - הסטרא אחרא יודע איפה לשים את האצבע.

כשהוא נמצא בישיבה הוא שופע חיובים לכולם - הוא הרי צריך שיהיה לו שם טוב - שופע חיובים לזה וחיובים לזה, וכשהוא מגיע הביתה זה נורא...

וגם את השקידה שיראה קצת בבית - כך ר' אלי' היה מתחנן. באזני שמעתי איך שהסבא קדישא רבי אליהו לאפיאן היה מתחנן לבחורים, הוא אמר: אינה דומה שמיעה לראיה, נכון שההורים שומעים עליכם דברים מופלגים, שבישיבה אתם שוקדים הרבה, וב"בין הזמנים" אתם שוקדים הרבה, אבל הם רוצים גם לראות את זה בעיניים, אם ההורים היו באים לישיבה לראות - ניחא, אבל הם הרי לא באים, ואתם באים הביתה ל"בין הזמנים", אז תשתדלו ב"בין הזמנים" שלא רק לפני הצהרים שיש מסגרת תלמדו טוב, אלא גם אחר הצהרים שאין מסגרת, שההורים ירגישו קצת שבאמת הבן שקדן, לפחות שיחזיק ספר ביד בצורה שיראו שהוא מונח בלימוד...

אשתו לא סובלת אותן, וילדיו לא סובלים אותן

אלו דברים העומדים ברומן של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, יש כאלה שמזלזלים בזה, זה כל המהות של בן אדם, ואחר כך אשתו סובלת ממנו, וילדיו סובלים ממנו, ונכדיו סובלים ממנו, והוא מעמסה על כל מי שסביבו. לא אני אומר את זה, ה"חובות הלבבות" אומר את זה. בן אדם צריך להיות בעל מידות, וזה לטובתו לרכוש מידות טובות, ואם הוא לא רוכש הוא בן אדם בלתי נסבל, הוא מעמסה לכולם; אשתו לא סובלת אותן, וילדיו לא סובלים אותן, וכשהוא בא לבקר אצל בניו מחכים לרגע שהוא ילך...

זכינו להכיר עוד בן אדם אחד שהיה לו שכל, ולמה היה לו שכל - בגלל שהוא עבד על עצמו, זה הבן אדם הקדוש..רבינו הקדוש הסטייפלר ז"ע. מי שהתבונן ראה היטב איך הבן אדם הזה היה אהוב לכולם. אני לא מדבר עכשיו על שקידת התורה שלו, ועל כל החמודות שאפשר ללמוד ממנו, אני מדבר רק על הנושא הזה של מידות. הוא היה בן אדם שלא היה אף פעם מטרד לאף אחד, אתם חושבים שזה מהדברים הקלים? זה דברים שהם ברומן של עולם! זה דברים שבכבשונו של עולם!

כשהוא סיפר סיפורים מהפלגת

הטוב של רבי חיים עוזר

ועל זה אין שום עצה רבותי. מרן הקדוש (שליט"א) כותב בהקדמה של ה"אבי עזרי" באחד הכרכים, שאין שום עצה, רק הדרך שהורה לנו רבי ישראל סלנטר ולמעלה בקודש עד אדוננו הגר"א; שבלי מוסר "עיר פרא אדם יולד" (איוב י"א י"ב), ואם הוא עיר פרא בקטנותו, בגדלותו ובזקנותו הוא נהיה חמור גדול... כמו שהרמב"ן אומר במקום אחד; אין בינו לבין החמור שרוכב עליו ולא כלום!

--- אין שום עצה!

זכיתי להיות פעם אצל רבנו הקדוש הראש ישיבה (שליט"א) כשהוא סיפר סיפורים מהפלגת הטוב של רבי חיים עוזר, ושאלתי, אם זה היה בטבעו שהוא היה כזה טוב ומטיב, או שזה היה אויס גיאָרפֿעט - שהוא עבד על זה? אמר הראש ישיבה (שליט"א), ודאי שהוא היה טוב מטבעו, אבל לא ירדו מעל שולחנו ספרי מוסר - לא עבר יום שהוא לא למד או "מסילת ישרים" או "שערי תשובה" או "חובות הלבבות".

הלואי שיועילו הדברים לפקוח עינים אפילו לאחד, ואולי - כמו שרבי ישראל אומר - למדבר בעצמו, לדעת שיום שעובר בלי מוסר זה התדרדרות, הוא התדרדר היום הזה. הוא יכול להיות מדקדק במצוות וכו' וכו' אבל הוא לא 'בן אדם'. הסטייפלר אומר לי פעם; הוא יעשה את כל הדקדוקים ואת כל החומרות אבל הוא חיה רעה! אין שום עצה אחרת, 'בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין', וכמו שה"מסילת ישרים" אומר (פ"ה), שהבורא של היצר הרע אומר שאין שום עצה אחרת רק תורה, ומוסר זה תורה - 'זה תורת האדם'.

(מתוך הספר 'משיבת נפש', שער ב', פרק א')

בכל דבר. יושבים ששה בחורים סביב השולחן בחדר האוכל ורואים את ההבדל ביניהם, יש אחד שנוטל ידים ראשון, וכבר הוא מסדר לעצמו את המנה, והוא לוקח עוד קצת ועוד קצת - עוד לפני שכולם באים. ויש אחד שבא בסוף, ומה שנשאר טוב לו, ויש אחד שבא באמצע ונותן לשני - הוא לא צריך. וזה שלא מתנהג בסדר, חושב שלא מבינים עליו, אוי מבינים עליו. לבסוף הוא סובל מזה.

זה מה שרבי ישראל סלנטר אמר: יותר קל ללמוד את כל הש"ס כולו - וזה לגמרי לא מהדברים הקלים - מאשר לתקן מידה אחת! ורואים את זה בכל מקום.

הסבא מסלבודקה זי"ע היה אומן וגאון לתפוס כל אחד ולהרגיש את החולשה שלו, וכך הוא חניך דורות, סיפרו על אחד שגנב בנק, אמר הסבא מסלבודקה, אתם חושבים שזה התחיל אצלו, הסבא שלו גנב חידושי תורה - הוא היה צריך להגיד איזה 'תורה' והוא גנב מספר ואמר שלא בשם אומרו, והבן גנב כבוד שלא הגיע לו, ממילא הנכד גונב בנק... אנחנו לומדים מזה שגם בבית מדרש יש מי שתמיד גונב. יש אחד שתמיד צריך את ה'עמוד', ותמיד צריך עליה, ויש לו שבע-שמונה פעמים בשנה יארצי"ט על אבא שלו... וכל פעם עם סיפור חדש. ופה הוא אוהב לקרוא בתורה - יש עוד כאלה שאוהבים אבל הוא תמיד רץ. זה שחיתות של מדות! אתם מסתכלים על זה כדבר קל? למה הוא לא זוכר שיש עוד כאלה שיש להם תאבון לזה? - יש להם תאבון להתפלל לפני העמוד, ויש להם תאבון לקרוא בתורה, ויש להם תאבון לקבל עליות, וזה רוצה גלילה, וזה רוצה הוצאה והכנסה, הרי אין לנו מושג מה התאוות והרצונות של בן אדם. והוא תמיד תופש...

כתוב בגמ' (ר"ה י"ז א') על אלה ששורדים לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות: "ואמר רבא ואינהו משפירי שפירי בני מחוזא ומקריין בני גיהנם". תמיד לא מבינים מה הפשט בזה. זה הפשט! הם שפירי שפירי אבל הם לא בני אדם!...

אלו היחידים, הצנועים, ענווי עולם, אלו שאצלם הכל רק בשביל השני - הם הגבירים, וזה שנצרך לכבוד הוא העני. מורנו רבי אייזיק שר זי"ע היה אומר: שני אנשים נכנסים לבית כנסת-לבית מדרש, על אחד מהם רואים שהוא נצרך לכבוד, והשני מבין עליו, והוא מושיב אותו במזרח, ונותן לו עליה חשובה, ומסתובב ומכרכר סביבו, לעומד מן הצד נראה שזה שמכבדים אותו הוא המכובד, והשני משמש אותו, והאמת שזה שמכבדים אותו הוא עני-נצרך, וזה שמכבד אותו הוא העשיר, הוא הגביר, והוא מעניק לו.

וכך - כמו שהמשגיח רבי יחזקאל היה אומר: כסוס צוהל במרוצתו - יתכן שתעבור עוד שנה ועוד שנה. ויתכן שבתפילה אחת הוא עושה כמה וכמה עבירות, פה הוא דרך לזה על היבלת הזו, ופה הוא דרך לזה על היבלת הזו... האם יש סיכוי לכוה בן אדם?

המשגיח רבי משה זצ"ל עמד תמיד במצב הכן לתת לכל אחד די מחסורו אשר יחסר לו, אפילו סוס לרכוב עליו (כתובות ס"ז ב'), והוא הגביר!

בהמשך האסיפה, חזר שוב הרבי מטאלנא והתיישב באותו מקום... ושוב נאלץ האחראי להעיר לו שאין זה מקומו, כי צריך להגיע לשם עוד אחד מגדולי הדור... תיכף קם הרבי בשמחה וחזר אל מקומו שבקצה השלחן. בדרכם חזרה לביתו התאונן בפניו נכדו, מדוע הוא עושה לעצמו בידיים בושות שכאלו?

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על מדת הענווה של גדולי עולם

כִּי בְּאֵלֶּה חִפְצָתִי נְאֻם (ירמיה ט כג - מתוך ההפטרות)

הענווה הנאצלת של הרבי מטאלנא צדוק"ל מפורסמת היתה לשם דבר, כאשר הוזמן פעם לאסיפת רבנים ואדמו"רים, הגיע לשם בין הראשונים והתיישב במרכז השולחן במקום המכובד ביותר שעל יד הרמקול... לא חלפו כמה דקות, והנה ניגש אליו אחד המארגנים, האחראי על סידור האסיפה, והעיר לו בעדינות שאין כאן מקומו, כי מקום זה מיועד לאחד מזקני הדור, תיכף קם הרבי והתיישב בסוף השלחן.

בהמשך האסיפה, לאחר שאותו צדיק סיים את דבריו וקם והלך, חזר שוב הרבי מטאלנא והתיישב באותו מקום... ושוב נאלץ האחראי להעיר לו שאין זה מקומו, כי צריך להגיע לשם עוד אחד מגדולי הדור... תיכף קם הרבי בשמחה וחזר אל מקומו שבקצה השלחן. בדרכם חזרה לביתו התאונן בפניו נכדו שהתלווה אליו, מדוע הוא עושה לעצמו בידיים בושות שכאלו? למה קפץ לתפוס דווקא את המקום הנכבד ביותר, כשידע שתיכף יסלקוהו משם?.... ענה לו הרבי: "מה אעשה, נהנה אני מאד לשמוע כשאומרים לי שאין זה בשבילי... חפצתי לשמוע זאת שוב שאין זה מקומי..."

והנה דפיקות חרישיות נשמעות על הדלת

ליל חג הפורים בביתו נאווה קודש של הגאון המפורסם רבי יעקב ישעיה בלוי זצ"ל, חבר בי דינא רבא ומורה צדק והעדה החרדית, ורב דשכונת סנהדריה דעיר הקודש ירושלים ת"ו. שמחת החג בעיצומה, בני המשפחה הרוממה מסבים בשולחן ל'סעודה קטנה' של ליל הפורים עם מאכלי הזרעונים [כפסק השלחן ערוך (סימן תרצה סעיף א, מגן אברהם סק"ו)].

והנה דפיקות חרישיות נשמעות על הדלת, נקישות שקטות ומחססות, נראה שאין הדופק בטוח בעצמו אם אכן ראוי ונכון הוא להתדפק בשעה שכזו...

משנפתחה הדלת עמדה בפתח אשה מבוישת, שמאד התנצלה על ההפרעה בשעה כל כך לא מקובלת, כאשר הרב מסב עם בני משפחתו, אבל שאלה דחופה בפיה, ומבקשת אם אפשר לשאול את הרב שאלה קצרה ממש! ושוב מתנצלת היא בסליחה ומחילה

על ההפרעה.

כששמע הרב שאשה עומדת בפתח עם שאלה, ושכולה התנצלות ואי נעימות על ההפרעה... קם ממקומו במלא הדרו, ניגש חיש אל הפתח, ובפנים מאירות ומסבירות אמר: "בוודאי ניתן לשאול! אין כאן שום הפרעה כלל, בשביל זה אני פה! יכולים אתם לשאול ככל הצורך ונא לחוש בנחת, כי הנני עומד מוכן ומזומן, ואין כאן הפרעה כלל וכלל!" הוא הדגיש זאת בבירור, כדי להוציא מליבה של השואלת כל תחושת אי נעימות, עד שכמעט הרגישה בעצמה כאילו הגיעה בשעות הקבלה הרגילות... כידוע שלפעמים מחמת לחץ או בוש ואי נעימות, אין השואל מבהיר את שאלתו בדיוק, ומחסיר פרטים חשובים בשאלה וכיוצא. לכן חשוב היה לרב לתת לשואלת את התחושה שאין כאן שום הפרעה, והיא יכולה לשאול ברגיעות ובמנוחה.

משנכנסה לחדר הרב, הציגה את שאלתה בפניו: הואיל והיום בערב בעת קריאת המגילה שבבית הכנסת היתה מאוד עייפה מכל טרדות והכנות החג, ובאמצע קריאת המגילה נמנמה שלא ברצונה פה ושם וחסרו לה כמה מילים שלא שמעתן האוזן במגילת אסתר, ושאלתה בפיה, האם יצאה ידי חובת קריאת המגלה?

"וכששמעו החסידים שם את השירה והזימרה והמחולות שעושים לכבודו יצאו גם הם עם ספרי תורה בידם לכבודו, ורקדו ושרו בניגון "אור זרוע לצדיק" כדי לכבדו, והוא זצ"ל שאל בתמיהה "מי זה הצדיק", וכשאמרו לו שרוקדים לכבודו התחיל לבכות בלי שיעור עד שהששו שיתעלף מרוב חולשה ועוגמת נפש

פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א על ענווה אמיתית

והרים את ה'דשן, (ו, ג)

ב"חובת הלבבות" ביאר ביסוד מצוות הרמת הדשן, שציווה הקב"ה את הכהן להשפיל עצמו ולהתעסק בכללך בהוצאת הדשן, כדי שיהיה שפל ויסיר הגבהות מליבו, וכדי שיפקיר את כבודו למען כבוד שמים, וכמו שנאמר בדוד המלך "ודוד מפזז ומכרכר לפני ה'". וכע"ז כתב רבינו יונה, בטעם הדבר שהמתעסק בהרמת הדשן צריך ללבוש בגדי כהונה מכובדים, "ציווהו ללבוש בגדי כהונה אשר יתפאר בהם בשעה שירים את הדשן, להראות שמעלת האדם הגדולה אשר בה נחשב היא בעשותו עבודה לאלוקין, ואפילו בדרך הבזויה בעיני הבריות, זו היא רוממותו", והיינו שהכבוד האמיתי אינו תלוי במעשיו החיצוניים של אדם, אלא הכבוד האמיתי הוא מה שמוכן האדם להתבזות למען כבוד שמים, ולכן גם עבודה בזויה כהרמת הדשן, מכבדת את עושיה כיון שהיא בכלל עבודת ה', וכשאדם מתבזה למען כבוד שמים זו היא רוממותו.

ובדומה לזה מצינו שהלוויים היו נושאים את המשכן על כתפיהם, ואף שהלוויים היו משרתי ה' והיה להם מעמד מכובד ביותר [ובפרט בני קהת], אך מ"מ הם היו עובדים בסחיבת משאות על הכתפיים ולא חששו לכבודם, וכמו כן נשיא ישראל אלעזר בן אהרן הכהן היה נושא על כתפיו את שמן המאור וקטורת הסמים לכל השנה, ומשום שבאמת אין לך כבוד כמוהו להתבזות למען כבוד הקב"ה.

וזהו גם טעם הדבר שאותו הכהן שהתעסק בניקוי הדשן והוצאתו אל מחוץ למחנה, היה יכול להתעסק גם בשאר עבודות שבמקדש, ושלא כמנהג המלכים שלא יתנו לעובדי הניקיון להגיש את האוכל לפני המלך, ומשום שבעבודת המקדש גם העבודות הבזויות כפינוי הפסולת נחשבות למכובדות, שאין כבוד גדול יותר מלשמש את הקב"ה במקדשו, (ועי' עוד לקמן פרק ח פסוק ל).

והנה פעם אחת ראה רבי עקיבא איגר מודעה שבבית הכנסת הגדול בוילנא מחפשים "שמש שני"

הכנסת, שאם הוא עושה כן לכבוד ה' ותורתו, עבודתו חשובה לפני המקום כשאר עבודות דקדושה הנעשים בבית הכנסת.

מעשה היה ברבן של ישראל הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל כשהתגורר בעיר ליסא לאחר נישואיו טרם שנתפרסם בישראל, שהוכרח לחפש אומנות כדי להתפרנס בה, ומאחר שברח מהכבוד ושנא את הרבנות [שבעבור כל כבוד שמקבלים בעולם הזה, מנכין לאדם הרבה מזכויותיו מחיי העולם הבא], חיפש מקום פשוט לעבוד בו כדי לפרנס את משפחתו.

והנה פעם אחת ראה רבי עקיבא איגר מודעה שבבית הכנסת הגדול בוילנא מחפשים "שמש שני", אשר תפקידו הוא לקיים את הוראותיו של ה"שמש ראשון" לאסוף את הסידורים והחומשים ולטאטא את בית הכנסת, וביקש הגרעק"א להתקבל למשרה זו, ופנה לרב העיר הלא הוא הגאון בעל נתיבות המשפט זצ"ל וביקש ממנו שיכתוב לו המלצה שהוא אדם נאמן וראוי למשרה זו, ה'נתיבות' סבר שאף שאין זה לפי כבודו, אבל סבר שמאחר שתלמיד חכם כמותו מבקש, ראוי לקיים את בקשתו, וכתב לו מכתב, ותיאר בו את גודל גאוניותו וצדקותו ומידותיו והוסיף בו גם המלצה שראוי לקבלו בתור אדם

ומכאן יש ללמוד לשמש בית הכנסת העוסק בניקיון וסידור בית

נאמן בעבודתו.

שם את השירה והזמרה והמחולות שעושים לכבודו יצאו גם הם עם ספרי תורה בידם לכבודו, ורקדו ושרו בניגון "אור זרוע לצדיק" כדי לכבדו, והוא זצ"ל שאל בתמיהה "מי זה הצדיק", וכשאמרו לו שרוקדים לכבודו התחיל לבכות בלי שיעור ואמר "כבר טועים בי שאני צדיק", ובכה הרבה עד שחששו שיתעלף מרוב חולשה ועוגמת נפש, ומיהרו להביאו לביתו, וסיפרה אשתו הרבנית, שבכל אותו היום נפל למשכב מרוב צער ועוגמת נפש שמכבדים אותו כצדיק, והוא חשב שזה עונש עבורו משמים שיטעו בו.

וזכיתי להכירו וראיתי אצלו הרבה הידורים וחומרות, אבל תמיד עשה הכל בצנעא

וזהו דמות וסמל לענין אמיתי, שלא רק ברח מהכבוד אלא היה בטוח באמת ובתמים שאינו צדיק ולא מגיע לו כבוד כלל, וזכיתי להכירו וראיתי אצלו הרבה הידורים וחומרות, אבל תמיד עשה הכל בצנעא, והיה רגיל לטבול במקווה מידי יום ביומו, אך חשש שיאמרו עליו שהוא צדיק, ולכן בכל פעם שהיה הולך לטבול במקווה היה מודד תחילה את מקווה ובודק את כשרותו לראות שלא נפחת ממנו משהו ונפסל, ובאופן זה הצניע את קדושתו כדי שיחשבו שאינו הולך למקווה לטול אלא רק לבדוק כשרותו.

התעלף כפשוטו מרוב צער

ובדומה לזה שמעתי גם על הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל שהיה רגיל לטבול במקווה, והיה מודד את כשרות המקווה כדי להסתיר את קדושתו ולהראות שכביכול אינו הולך לטבול אלא למדוד. וכך היו הרבה גדולי ישראל זצ"ל שהחזיקו עצמם לכלום, וכמו הגאון הקדוש רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל, שכאשר ביקר בברלין וברכו עליו "ברוך שחלק" בשם ומלכות, התעלף כפשוטו מרוב צער. וכעין זה אמר הקדוש החפץ חיים להגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל כשבא לשאול את פי החפץ חיים האם לקבל את הרבנות שהציעו לו בעיר סלוצק, שכן הוא ירא מאוד מהאחריות הרובצת על רב בישראל לפסוק שאלות ולקבל אחריות והחפץ חיים השיב לו "ומי לדעתך צריך להיות מורה הוראה, וכי זה שאינו ירא הוראה, אדרבה, דוקא מי שירא הוראה ראוי לו להיות רב".

(ביאורים והנהגות, לקט מתוך פרשת צו, ושמיני)

גבאי בית הכנסת שהבחינו מיד שבא לפניהם תלמיד חכם עצום, לא רצו לקבלו. שהלא הם לא חיפשו רב עיר, אלא מנקה פשוט בבית הכנסת, אבל כיון שהיה בידו המלצה מה'נתיבות', הם שלחו מכתב ל'נתיבות' שהם מסכימים למנות את רבי עקיבא איגר ל"שמש שני", אבל יש לפניהם שאלה שצריך הכרעת אדם גדול עליה, והוא, שהיות שהשמש ראשון הוא יהודי פשוט מאוד, בוודאי הוא ירגיש שלא בנח אם יצטרך לתת פקודות והוראות לתלמיד חשוב בדרגת רעק"א, ומה גם שיש בזה גם פגיעה בכבוד התורה.

ה'נתיבות' קיבל את מכתבם, ולא רצה להשיב, והראה את המכתב לרבי עקיבא איגר וביקש ממנו לפסוק בעצמו על שאלה זו, ורבי עקיבא איגר לא רצה לפסוק בזה, ולמעשה לא לקח על עצמו את המשרה.

ועכ"פ, רואים אנו איך שרבי עקיבא איגר רבן של ישראל לא הרגיש שום ביזיון להיות שמש בית הכנסת, וראה בשמש פשוט עבודת קודש ממש.

ולפתע הבחינו בו שהוא בוכה בדמעות ממש

אצל הגאון הצדיק רבי שמואל יוסף רבינוב זצ"ל ראינו מהו ענוה אמיתית. דהנה הוא היה תלמיד מובהק של הקדוש החפץ חיים ומגיד שיעור בקלויז של הגר"א בוילנא, והיה בקי בש"ס בבלי וירושלמי, וכאשר הציעו לו את כסא הרבנות בירושלים עיה"ק (לאחר פטירת הגר"ר בענגיס), לא הסכים לקבל התפקיד, והסביר לי טעמו שכל ימיו הוא נזהר שלא לדבר ולא לשמוע לשון הרע, והוא חושש שמתוקף תפקידו יהיה מוכרח לשמוע לשון הרע ואין העסק כדאי אצלו.

והנה בערוב ימיו כשהתגורר בבני ברק, כיבדוהו בבית מדרש שהיה רגיל להתפלל בו ב"חתן תורה", ולאחר התפילה ליוו אותו לביתו בשירה ובזמרה וריקודים לכבודו, ולפתע הבחינו בו שהוא בוכה בדמעות ממש ואומר "הלא אני איש פשוט ומה רוצים ממני", והרגישו שיש לו ייסורים ממש מהכבוד שמכבדים אותו, וקראו לאשתו שתניח את דעתו, ואשתו בפקחותה אמרה לו שזהו מנהגם בכל השנים ללוות תמיד את ה"חתן תורה" לביתו לכבוד התורה, ולא עושים כן לכבודו כלל, וכששמע כן נחה דעתו, אבל לאחר מכן עברו על יד בית הכנסת אחר מעדת החסידים, וכששמעו החסידים

המשך מעמוד 9 | הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

"לא!" פסק הרב מיידית וחד משמעית, "באם חסרו כמה מלים בשמייעת המגילה לא יצאת ידי חובתך!"

"ומה אם כן עלי לעשות עתה?" שאלה האשה בדאגה רבה.

"עליך לשמוע שוב את קריאת המגילה!" ענה הרב.

"אבל בשעה שכזו" - המשיכה האשה בצערה - "היכן אמצא קריאת מגילה? הלא בכל בתי הכנסת, כבר סיימו מזמן לקרא את המגילה?" "מה הבעיה?" אמר הרב מיידית, "תבואי לכאן לביתי, ואני אקרא לך את המגילה!!!" האשה נדהמה ולא האמינה למשמע אזנה - הרב

סיפור מדהים שמעתי מידידי הרב הגאון רבי אברהם רוזנברג שליט"א, על מידותיו הנאצלות של אביו הגאון רבי ברוך רוזנברג זצ"ל, ראש ישיבת סלבודקה, ועל התחשבותו הנדירה דק שבדק בענייני 'בן אדם לחברו'

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

כבוד התורה הוא שהמרבה בלימוד בה ירבה כמו כן ביושר ותיקון המידות, וכל פגם במידות גורם לבזיון ללימוד התורה בעצמו ויש בו חילול השם ממש חס ושלום.

הוא סיפר לי פעם סיפור מדהים ששמע מאמו הצדקנית

ישנן אין ספור דוגמאות מאלפות, של מידות טובות ונאצלות שראינו ושמענו אצל גדולי התורה, אשר למרות היותם גבוהים ומרוממים מחשבונות בני אדם, ושקיעתם המוחלטת בתורה היתה לשם דבר, הרבו מחשבות ותחבולות להעניק מהונם וכוחם להיטיב עם זולתם ולהנעים את השהות סביבתם ובמחיצתם. כל ימיהם שקדו על תקנת נפשם, על שיפור מעשיהם ותיקון אורח חייהם, ובכל הליכותיהם הקרינו דרך ארץ, נועם, עדינות, זוך וטוהר. ברחוב צפניה בירושלים, התגורר עד לפני שנים אחדות, נכדו הצעיר של מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים, הרה"ג רבי יעקב פרידמן זצ"ל. בנה הצעיר של בתו הצעירה של רבי יוסף חיים, הרבנית הצדקנית רחל בריינדל פרידמן ע"ה. יהודי שקדן, אציל נפש, אהוב למקום ולבריות.

הוא סיפר לי פעם סיפור מדהים ששמע מאמו הצדקנית: בימי בחרותה כששבה באחד הימים הביתה, הבחינה כי אביה הגדול

בפרשתנו ישנו מדרש מופלא, על הפסוק: "וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב להשם" (ז, יא): "זהו שאמר הכתוב (תהלים נ, כג): "זִבְחַ תְּוֹדָה יְכַבְּדֵנִי וְשֵׁם דְּרָךְ אֲרָאֵנוּ בַּיֵּשֶׁע אֱלֹהִים" (ויקרא רבה ט, ג). וחז"ל במדרש שם מתמקדים בביאור משמעות הכתוב "וְשֵׁם דְּרָךְ אֲרָאֵנוּ בַּיֵּשֶׁע אֱלֹהִים": רבי ינאי קרא את הכתוב "וְשֵׁם דְּרָךְ", כשהשי"ן נקוד בימין ולא בשמאל, לא כפי שאנו רגילים לקרוא זאת "וְשֵׁם דְּרָךְ". לדבריו, הפסוק מלמד על אדם - 'דְּשֵׁיִים אֲוֹרְחִיה סָגִי שְׁוִי'. פירוש הדברים, כתב בפירוש 'עץ יוסף' על המדרש שם, כי רבי ינאי סבר שדוד המלך שיבח בפסוק זה את האדם הנוהג בענייני העולם הזה בטוב ומתהלך באורחות יושר, שאז גם אם אינו בן תורה, אורחותיו הטובים והישרים שוים וחשובים בעיני השם יתברך ביותר, ועצם זאת שנוהג בדרך ארץ ומידותיו טובות ואנושיות, הוא יקר למאוד בעיני השם למרות שאין בו תורה.

על אחת כמה וכמה הדבר נוגע אל בני התורה, הנמנים על לגיונו של מלך, מלכו של עולם. אשר כל מגמתם ושאיפתם כל הימים לאחוז בעץ החיים, ואת מרבית זמנם מבליים הם בחברת הסוגיות של אביי ורבא, ושואבים את כל חיותם וסיפוקם מהתורה הקדושה, שעליהם לנהוג בדרך ארץ ובתכלית היושר וההגינות.

אנו בני התורה אין לנו רק שייכות רחוקה ומזערית עם התורה, אלא התורה היא שמנווטת כל צעד ושעל בחיינו, ועלינו לכבד את התורה אותה אנו מייצגים! שבכל שיג ושיח איתנו יזהו כי עם התורה אנחנו! מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, היה רגיל לומר בשם דודו מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, בעל 'אבן האזל'; כי למרות שעל פי גדרי ההלכה יתכן ובזמנינו אין דין תלמיד חכם, אך כיון שהרחוקים מן היהדות רואים בכל יהודי שומר תורה ומצוות הלבוש כחרדי - כתלמיד חכם, וכמי שאמור לייצג את לומדי התורה, לכן חייבים אנו לנהוג בהתאם כדרך תלמידי החכמים, בדרך ארץ ובמידות טובות.

רבי איסר זלמן הצביע על דברי חז"ל במסכת יומא (פו, א): "ואהבת את השם אלוֹקֶיךָ - שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות. מה הבריות אומרות עליו - אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה... פלוני שלמדו תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו". אם חלילה לא ננהג בצורה ישרה והוגנת, הבריות יקנטרו עלינו ויבוזו להנהגתנו, ועלול חלילה להתרבות חילול השם וזלזול בתורה ולומדיה.

והן הם דברי רבינו הרמח"ל בספרו 'מסילת ישרים' (פרק יא): "כי

ברית מילה, בהענקת תחושה כאילו כל הזמן שלפניו מוקדש כעת אך ורק להם ולבעייתם הסבוכה...

כשיצאו מהחדר, קם ה'חזון איש' ויצא מהבית לכיוון הרכב הממתין לו בחוץ. אך מיד עם כניסתו לרכב, ראה כי הנהג כבר התניע את מכוניתו, והיה ניכר לפי תנועותיו כי כעת עם כניסתו של הרב לרכב הוא מתכנן לפתוח בדהירה לאחור המוגזם. אך ה'חזון איש' הורה לו: "סע באיטיות!".

כשהתרחקו מהמקום, הסביר לנהג מדוע הורה לו לנסוע לאט למרות שהשעה היתה מאוחרת: "כשיצאנו מהבית האנשים הללו היו עדיין בקרבת מקום, ואילו היית פותח את הנסיעה במהירות, היתה עוברת בהם מחשבה שמא הם עכבו אותי, או שמא לא היה לי באמת כח עבורם. הראיה שברגע שיצאו ממני 'ברחת'... מאנשים שבורי לב לא בורחים..."

זהו אפס קצהו של רגישות נפלאה לזולת שהיתה ב'חזון איש'. מדוע טיפס ראש ישיבת סלבודקה שלוש קומות? סיפור מדהים שמעתי מידידי הרב הגאון רבי **אברהם רוזנברג שליט"א**, על מידותיו הנאצלות של אביו הגאון רבי **ברוך רוזנברג זצ"ל**, ראש ישיבת סלבודקה, ועל התחשבותו הנדירה דק שבדק בענייני 'בן אדם לחברו':

בערוב ימיו של רבי ברוך, כשגילו נשק לגיל גבורות, הוא הוזמן פעם לחתונת תלמיד. הוא ירד מביתו ברחוב שפת אמת בבני-ברק, ונכנס למכוניתו של אחד התלמידים, שנועד במיוחד כדי להביאו לשמחה. אולם עם כניסתו למכונית נזכר כי שכח דבר מה בבית, בבקשת מחילה מראש שאל רבי ברוך את התלמיד אם יאות להמתין לו דקות אחדות, כי נזכר כעת ששכח דבר חשוב בבית ועליו לשוב לעלות ולהביאו. הנהג ניסה להציע את עצמו לעלות במקומו, אך נתקל בסירוב עיקש: "רק אני יכול לעשות זאת" - נימק הרב. רבי ברוך יצא מהמכונית, טיפס את גרמי המדרגות עד לביתו בקומה השלישית, וחזר כשהוא מאומץ, נושם ונושף בכבידות.

התלמיד המסוקרן הפציר ודחק ברבי ברוך לגלות לו מה הדבר הכה חשוב בשבילו טרח לעלות הביתה שוב, ורבי ברוך נאלץ לגלות לו את הסיבה המאלפת והצריכה תלמוד:

"הן היום בדורנו השתנה קצת הענין של שמחת חתן וכלה. היום נהוג בכל חתונה להזמין צלם שינציח את האירוע. סבור אני שגם זה חלק משמחת חתן וכלה, כי הרי לאחר החתונה מעיינים בתמונות וזה מחזיר את הרואים אל אותם רגעים שמחים בחתונה, וזה גורם להם הנאה מיוחדת.

"אולם בזמן האחרון גיליתי כי הצלם מנציח גם את רגעי כתיבת הכתובה וסידור הקידושין, ולא רק את החתן הכלה והשושבינין אלא אף את הרב המסדר קידושין. אלא שדא עקא העט המונח בכיסי איתו הייתי משתמש לכתובת הכתובה בחתונת תלמידים היה עט פשוט מידי... לכן הלכתי באחד הימים לקנות עט יפה ומכובד יותר, המצופה בְּדְמוּי זֶהב, שישמש אותי במיוחד עבור אירועים שכאלה. תמיד שאני מוזמן לסדר קידושין אני משתדל לקחת איתי את העט הזה, מהסיבה האחת והיחידה שלחתי ולכלה תהיה הרגשה טובה

רבי יוסף חיים יושב ומשוחח עם מאן דהו על דא ועל הא, והיה נשמע לה כסתם שיחה בטלה. היה זה דבר משונה בעיניה, היא הכירה מקרוב את גודל שקדנותו של אביה, את דקדוק הזמן המופלג שלו, ואת חישוב עיתותיו העמוסים עד לאחת.

כדי לסבר את האוזן על עוצם ההתמדה וניצול הזמן של רבי יוסף חיים, אציין בדרך אגב, את שסיפר זקננו הגאון הצדיק רבי **צבי קופשיץ זצ"ל**, כי בשנת תרפ"ח נכנס לביתו של רבי יוסף חיים דקות אחדות לאחר רעידת האדמה החזקה שפקדה את ירושלים. רבי יוסף חיים היה עסוק אז בליבון סוגיא סבוכה, בעיצומה של כתיבת חידושי תורה, ולמרות הבהלה הגדולה שאחזה את כולם, הוא המשיך בשגרת הכתיבה שלו, כאילו דבר לא אירע.

אך כשראה את נכדו רבי צבי מבוהל מעט, אמר: "מדוע נבהלת? כבר בירכת 'שכוחו וגבורתו מלא עולם'? אם עדיין לא ברכת, תברך כעת ותמשיך ללמוד, חבל על כל רגע! הזמן שחולף לא חוזר עוד!..."

והנה, כאן השתוממה הבת למצוא לפתע את אביה יושב זמן לא מבוטל ומשוחח בנחת ובשלוה דברים בטלים עם יהודי בלתי מוכר. אך כמובן מפני כבוד אביה שמרה הבת את הפליאה בליבה ולא אמרה דבר.

כשהלה עזב את הבית, פנה אליה אביה ושאלה: "האינך רואה כאן דבר משונה?"

- "בטח אני רואה!"

- "אם כן מדוע אינך שואלת אותי על כך?"

- "כי אין זה דרך ארץ לשאול את האבא שאלות" - הצטדקה.

- "אדרבה, כאן יש לי כאן עניין שתשאלני" - אמר.

כאשר קיבלה את רשות הדיבור, פתחה ואמרה: "אבא! מעולם לא ראיתך נועד כך בישיבה לשיחה בטילה, ועוד לשיחה כה ארוכה?". חייך רבי יוסף חיים ואמר: "בדיוק לזה כיוונתי כשביקשתי ממך לשאול אותי על מה שנראה בעיניך מוזר!".

ולגוף השאלה השיב לה רבי יוסף חיים תשובה מדהימה:

"היהודי הזה שישב כאן הוא יהודי גלמוד, שאין לו מכרים וקרובים, הוא זקוק נואשות למישהו שיקשיב לסיפורים שלו, לחדשות שבפיו... הוא מצא אותי כמי שמתעניין בו, ואין לו עם מי לדבר ולפטפט מלבדי. מוטלת עלי חובה לתת לו הרגשה טובה כי אכן הוא מצא איש כלבבו, ופטפטיו מסקרנים אותי. לכן אין בדיבורים אלו שיחה בטלה כלל וכלל, כי זה צורך חיוני עבורו..."

אך ה'חזון איש' הורה לו: "סע באיטיות!"

אחד המתפללים הקבועים בבית מרן ה'חזון-איש' זצ"ל סיפר, כי פעם היה בביתו של ה'חזון איש' בשעה שהתעתד לצאת מהבית להשתתף בברית מילה לבן אחד ממקורביו. ה'חזון איש' עטה כבר את מעילו וכובעו ועמד בדלת, ולפתע הופיעו מספר אנשים שבאו להשיח את מועקתם באוזני ה'חזון איש'.

כאשר הבחין בהם ה'חזון איש', מבלי אומר ודברים שב מיד לחדרו, ובסבלנות נדירה השמורה עימו, שוחח עימם במשך קרוב לחצי שעה על כל היבטי הבעיה שהציגו, כאילו לא אמורה להתקיים כעת

"הוא ראה ברכה בעסקיו והתעשר עושר רב. הוא היה יהודי ירא שמים וידע מי השפיע עליו את עושרו - "כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל". הוא הקפיד לתת מעשר מכל רווחיו והירבה במעשי צדקה וחסד בממונו. עד שביום מן הימים הוא ביצע עיסקה כושלת והגלגל התהפך, הוא הפסיד מיליונים וירד מנכסיו"

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה',
על החובה והזכות להודות לקב"ה גם על הצרה וגם על הישועה

"אם על תודה יקריבנו" (ז:ב)

רש"י ביאר: "אם על דבר הודאה, על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים והולכי מדברות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא שהם צריכין להודות, שכתוב בהן (תהלים קז, כא-כב) 'ודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה'. אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו, שלמי תודה הן".

במדרש, דרשו על הפסוק בתהלים (נ, כג): "זבַחַ תּוֹדָה יִכְבְּדֵנִי:" "יכבדני" אין כתיב כאן אלא 'יכבדני', כבוד אחר כבוד".

מה המשמעות של "כבוד אחר כבוד"?

אמר ה"חתם סופר" דבר נפלא: כשבני אדם נושעים מצרה הם מודים לקב"ה. יש כאלה שאינם מסתפקים בהודאה בעלמא אלא עורכים מסיבת הודיה מיוחדת, ויש כאלה שאף מציינים מדי שנה את 'יום ההצלה' שלהם.

אומר דוד המלך: "זובח תודה יכבדני" - אל תכבד אותי רק על ההצלה, אלא תתייחס גם לצרה עצמה. תתבונן כמה הצרה היטיבה איתך, תבחן את עצמך במה היא השפיעה עליך ובמה היא שינתה אותך, האם השכלת להפיק ממנה את הלקחים הנכונים, אילו קניינים קנית בעקבותיה.

כשאדם מתבונן בצרה שבאה עליו, הוא יכול לקנות בנפשו קניינים גדולים יותר מאשר על ידי התפעלות מן ההצלה ומן ההודאה!

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל המתיק זאת במאמר חז"ל (ברכות ד ע"ב): "מפני מה לא נאמר נו"ן ב'אשרי'? מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל, דכתיב: 'נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל'".

האות נ' מציינת נפילה. לפי זה יש לפרש את שתי הנוגות"ם בפסוק "זובח תודה יכבדני": עליך לומר תודה גם על הנפילה, תודה לה' על הצרה, כי הצרה שבאה עליך יכולה לשמש לך מנוף להתעלות ולרוכמות.

אומרים חז"ל (פסחים קטז ע"א), שבסיפור ההגדה "מתחיל בגנות ומסיים בשבח" - מתחילים ב"עבדים היינו" ומסיימים ב"ויוציאנו ה'".

ולכאורה זהו מהלך רגיל של סיפור: כשהאדם מספר על הישועה שקרתה לו, הוא מקדים ומספר על הצרה שממנה נושע, ולכן לפני מספרים על היציאה ממצרים, יש להקדים ולספר מה עשינו שם

וכמה סבלנו מהשעבוד. ואם כן מה החידוש שפותחים בגנות? אך על פי דברי ה"חתם סופר" התחדשה לנו הבנה חדשה בדבר. הקדמת ה'גנות' של צרת השעבוד לא נועדה רק כדי לחדד את השבח של ההצלה והגאולה, אלא יש שני חלקים שצריך להתבונן בהם ולהודות עליהם ולהתעלות על ידם: חלק אחד הוא הגאולה והיציאה ממצרים. אבל יש עוד חלק שצריך לעסוק בו והוא חשוב לא לפחות - החלק של גלות מצרים. יש להתבונן בו, לראות מה רכשנו בגלות הזו ואילו קניינים השגנו בה. וכיון שהקניינים שמושיגים על ידי התבוננות בצרה גדולים יותר מאשר על ידי ההתפעלות מן ההצלה, על כן פותחים בצרה ולאחריה עוסקים בישועה ובהצלה.

עד שביום מן הימים הוא ביצע עיסקה כושלת והגלגל התהפך

סיפר רבי דוד ברוורמן: היה יהודי בחו"ל שראה ברכה בעסקיו והתעשר עושר רב. הוא היה יהודי ירא שמים וידע מי השפיע עליו את עושרו - "כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל". הוא הקפיד לתת מעשר מכל רווחיו והירבה במעשי צדקה וחסד בממונו.

עד שביום מן הימים הוא ביצע עיסקה כושלת והגלגל התהפך, הוא הפסיד מיליונים וירד מנכסיו. מלבד הצער ועוגמת הנפש על התרוששותו, היתה לו חלישות הדעת רבה מכך שלא עמדה לו זכות הצדקה והקפדתו על נתינת 'מעשר כספים' מכל הכנסותיו.

הוא ידע שמרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל הירבה לדבר על מעלת נתינת 'כסף מעשר' ונהג להוכיח את הגבירים שאינם מקפידים על כך, על כן הוא שלח את הרב ברוורמן לרב שטיינמן, כדי שישטח בפניו את המקרה שלו ויבקש ממנו הסבר, איך יתכן שלמרות שהקפיד להפריש מרווחיו הון רב לצדקה, הדבר לא עמד לו לזכות והוא התרושש וירד מנכסיו.

אמר לו הרב שטיינמן: אדם בא לעולם הזה כדי להתרומם ולהתגדל. אם הקב"ה העשיר אותך, צריך האדם לדעת לנהוג בכספו כראוי, להקפיד להפריש מעשר מכל הכנסותיו ולהרבות במעשי צדקה. והנה, אחרי שהאדם עמד בהצלחה בנסיון העושר, כעת הקב"ה מייעד לו יעוד אחר. מהו אותו יעוד? האדם אינו יודע, על כן מוטל עליו לחפש עיסוק בתחום אחר, וה' יכוון אותו למצוא את היעוד החדש שלו.

היהודי שמע לעצת הרב שטיינמן. הוא עזב את עסקיו וחיפש משרה פנויה בתחום אחר. יום אחד הוא נתקל במודעת 'דרושים': "דרוש עובד במוסד לחינוך מיוחד".

לא היה לו כל ניסיון בתחום, מעולם הוא לא עסק בחינוך ולא למד חינוך מיוחד. אך הנושא היה קרוב לליבו, שכן בשנות עשירותו הוא הירבה לתרום למוסדות לחינוך מיוחד, ומפעם לפעם ביקר במוסדות הללו והתחבר לנושא. כעת החליט להציע את עצמו

המשך מעמוד 3 | הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

שגנב את הארנק משר גדול ששהה שם ביום הקודם, 'פקודה' ניתנה מראש השוטרים שעל כל הנמצאים להישאר איש איש בחדרו, והשוטרים יחפשו בכל החדרים עד שימצאו את הגנב, בליט ברירה חזר היהודי לחדרו כשהוא חרד לקראת הבאות...

כאשר הגיעו השוטרים אל חדרו של היהודי פשפשו ומצאו בכליו סכום אדיר הדומה כמעט לסכום האבידה (כי לא היה הסכום מדויק לסכום האבידה, שהרי כמה פרוטות הוסיף משלו, וגם את ה'ארנק' לא מצאו), מיד חשדו בו שהוא הוא הגנב' (באותה העת היה דבר זה כרוך אף בסכנת מוות מצד המלכות) דאל"כ מניין לעני כמותו סכום גדול כל כך, אולם כאשר שמע היהודי את דבריהם נענה ואמר בבירור, איני יודע מדוע נטפלתם אלי - הרי אנוכי מנהל עסקים גדולים בכלל גאליציא בארץ ישראל, ואלפי אלפים דינרי זהב וכסף עוברים תחת ידי בעסקאות שונות, ואין 'סכום כזה' בגדר 'חידוש' אצלי כלל. השוטרים שעמדו מסביבו לא ידעו מה לעשות בדינו, שכן לא ידעו מה הוא סח - מהו 'כולל' ומהו 'גאליציא'... ואלו עסקים נערכים שם... מכיוון שכן החזיקו אותו במעצר, ולבניתיים שלחו על ידי ה'קאנסול' שלהם בארץ ישראל שיברר ב'כולל גאליציא' אודות זה האיש ומה מעשיו. בהגיע ה'שליח' אל הכולל אינה ה' פגש במיודענו ה'רודף', וישאלהו האיש 'התכיר את פלוני ומה מעשיו'...

לעסוק בתחום זה.

וראה זה פלא. למרות שלא הציג תעודות ודיפלומות ולמרות שהיה חסר ניסיון בתחום, הוא התקבל לעבודה באותו מוסד לחינוך מיוחד. הוא היה מסור לעבודה והצלחה מאד בתפקידו. עם הזמן הוא התקדם במשרה, עד שהתמנה לנהל את המוסד.

היהודי הזה גילה הבנה עמוקה לנפש האדם ורכש ניסיון רב בתחום החינוך. אחרי כמה שנים הוא פיתח שיטה מיוחדת בתחום החינוך המיוחד ופרסם אותה בקרב אנשי המקצוע. השיטה הזאת התפרסמה בעולם ורבים אימצו אותה.

לימים הוא התקשר לרב ברוורמן ואמר לו: "בעבר עשיתי הון רב, אבל לא היה לי סיפוק. חייתי במתח מתמיד, לא היתה לי שלווה נפש. היו לי 'עיניים גדולות', מה שהרווחתי לא סיפק אותי, תמיד התקנאתי באחרים. היום הכל השתנה מן הקצה לקצה. אמנם אין לי רווחים גדולים, אבל הסיפוק שלי עצום. כיום אני מביא תועלת גדולה לאין ערוך מן התועלת שהבאתי לעולם בתקופת העושר שלי".

אדם צועד במסלול חייו, וכשנתקל באיזו בעיה מה הוא עושה? הוא פועל לפתור את הבעיה, כדי שיוכל להמשיך במסלולו. בא הרב שטיינמן ואמר: לעתים הבעיה לא נועדה כדי לפתור אותה ולהמשיך באותו מסלול, אלא היא נועדה כדי שהאדם יחליף מסלול! הצרה והקשיים שבאים עליו נועדו לשמש לו כתמרור, לעצור ולחפש יעוד אחר שמועידים לו מן השמים.

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ,
ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

שאלו הרודף, מה יש לך הנה, ויען השליח 'מעיר הבירה וויען נשלחת לברר אודותיו', הבין הרודף שמן הנראה מפרסם הלה את עצמו בפני הגבירים הנדיבים כעני מרוד וחסר כל, והם שלחו לברר אם דבריו כנים ומצבו גרוע כל כך או שמא רמאי הוא. החליט הרודף לגמור אתו את החשבון והחל לדבר גדולות ונפלאות - תדע לך שיהודי זה מהסוחרים הכי גדולים כאן בכלל, משופע הוא במעות ועשירות לרוב... כשמוע ה'שליח' את דבריו שלח את ה'ידיעות' לווען, שם שחררו את היהודי עם האוצר הגדול בידו, ו'ליהודים היתה אורה'.

משחרר ה'נרדף' לביתו שבעיה"ק ירושלים מיהר לעלות להיכל הכולל, וערך שם מסיבת 'לחיים' בנדיבות והרחבה, שם נשא את דברו וגולל את כל חסדי המקום עמו... והפטיר, יודע הנני בבירור שאחד מבני הכולל כאן הצילני ממות לחיים, ואף העלה אותי מבירא עמיקתא לאיגרא רמא בעשירות מופלגת, מודה אני לו בכל לבי... ועד היום הזה מפורסמים צאצאיו כ'בעלי פרנסה'.

ומלבד שמכאן נראה על גודל שכרו של זה השומע חרפתו ואיננו משיב, אך בעיקר מה שלמדנו מכאן הוא גילוי הטובה שנצמחה לו מהרעה די"קא, שרק על ידי אותו 'רודף' זכה שנתקיים בו 'מקמי מעפר דל מאשפות ירים אביון, להושיבי עם נדיבים'...

(מתוך באר הפרשה - פרשת שופטים תשע"ט)

"הנה ימים באים... כי אם לשמע את דברי ה'..."

עמוד היומי תלמוד בבלי

הרב **מנחם דריימן** שליט"א
עברית
שלוחה 3<1<5

רבי **אריה זילברשטיין** שליט"א
עברית
שלוחה 1<1<5

הרב **עמרם בינעט** שליט"א
אידיש
שלוחה 2<5

רבי **דוד הופשטטר** שליט"א
אנגלית
שלוחה 1<3<5

הרב **ירמיהו לעסין** שליט"א
אנגלית
שלוחה 2<3<5

רבי **מאיר ערערא** שליט"א
צרפתית
שלוחה 5<5

הרב **שלמה סטרו** שליט"א
ספרדית
שלוחה 4<5

הרב **דוד בוק** שליט"א
עברית עם "ביאורי תוספות"
שיעורי גמ' רט"י שלוחה 2<1<5
ביאורי תוספות שלוחה 3<2<5

הרב **עובדיה טלגם** שליט"א
ספרדית
שלוחה

הרב **אליהו שור** שליט"א
נושאים מיוחדים בעמוד היומי
עברית שלוחה 4<1<5
אידיש שלוחה 2<2<5

חדש!

Dirshu
 מרכז ד"ר געוויז
 תל אביב-יפו

קו השיעורים של 'דרשו'

***4992**

077-2222666

הדף היומי תלמוד בבלי

הרב **מאיר שפרכר** שליט"א
 עברית - שיעור מורחב
 שלוחה 2<2

הרב **אפרים סגל** שליט"א
 עברית + אידיש
 שלוחה 3/4<2

הרב **אברהם פוקס** שליט"א
 דקה מתוקה על הדף היומי
 שלוחה 5<2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
 עברית - שיעור מקוצר
 שלוחה 1<2

הדף היומי בהלכה

רבי **מרדכי שלמה פרוינד** שליט"א
 אידיש
 שלוחה 3<1

רבי **אריה זילברשטיין** שליט"א
 עברית - שיעור מקוצר+מורחב
 שלוחה 1/2<1<1

הרב **עדיאל אלון** שליט"א
 שאלות אקטואליות בדף היומי בהלכה
 שלוחה 9<1

רבי **אפרים סגל** שליט"א
 עברית+אידיש
 שלוחה 1/2<2<1

הרב **שמואל בקר** שליט"א
 עברית
 שלוחה 3<1<8

הרב **עמרם בינעט** שליט"א
 אידיש
 שלוחה 2<2<8

הדף היומי בתלמוד ירושלמי

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
 עברית
 שלוחה 4<1<8

אמר לו רבי נתן צבי בפשטות, כמה מיליונים יש לך?... העולם אומרים שיש לך שבעים מיליון, למה צריך שבעים, מיליון אחד לא מספיק לך?... הדבר יצא מפיו של רבי נתן צבי, ואותו גביר שילם ביוקר, והפסיד את כל כספו...

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א על זכות התורה ולומדיה

יְשַׁמְרֶתְם אֶת מִשְׁמֶרֶת ד' (ח' לה)

ישיבה בחברון?... אמר הבחור - רבי יחזקאל סרנא! אמר לו, הוא אומר את השיעור כללי הגדול, אבל מי הרה"י?... מי נשאר... או רבי אהרן עצמו, או רבי משה חברוני... אמר רבי אהרן, אם רבי יחזקאל סרנא לא, כל שכן שלא אנחנו... הוא גדול מאיתנו!

אז מי הראש ישיבה?... שאל הבחור. אמר לו רבי אהרן - אתה! ולפליאתו הסביר; מה זה 'ראש ישיבה', ראש ישיבה פירושו אחד שכל הישיבה לומדת בגללו! לא בהכרח שהוא זה שמוסר את השיעור כללי... איך חברון נראית?... אם יום אחד הבטלן של הישיבה היו לו נדודי שינה ל"ע, ומחוסר ברירה הוא קם לתפילה בישיבה, הוא אמנם לא רגיל לזה, אבל הוא מגיע, מחכה שכבר יגמרו... הוא לא רגיל לאכול בשעה כ"כ מוקדמת, הוא מצפה לקרוב הראשון שיבוא וממתין לו מחוץ לביהמ"ד שיוכל לדבר אתו...

הבחור הראשון, המתמיד, שמגיע לסדר מברכו בבוקר טוב, והבטלן שש ושמה, מתחיל לדבר ולשוחח על דא ועל הא, על כל מה שהוא חלם בהקיץ כשהוא לא נרדם... והמתמיד כבר דרוך, הוא רוצה ללמוד... אבל הוא בעל מידות... איך הוא יפגע בו ככה... עד שמגיע המתמיד השני, והוא רואה שהמתמיד הראשון גם מדבר פה, מי יודע מה התחדש... הוא מתקרב, לבינת"י הראשון 'בורח' ללמוד, והשני נשאר תקוע עד שהשלישי יבוא וכך סריה שלימה צריכים לשמוע

יש הרבה סיפורים מסתובבים ברחוב על נושא הגבירים והישיבות... פעם גביר אחד בא אל מרן רה"י זיע"א (מרן הגרא"ל שטיינמן) ושאל אותו, למה צריך כ"כ הרבה ישיבות? כל השנוררים באים לאמריקה ונתקעים אחד בשני... שיעשו כמה ישיבות גדולות של אלפי תלמידים כמו מיר, ויאספו לכמה ישיבות בודדות ויקבלו... אמר לו הרה"י, ובשביל מה צריך כ"כ הרבה גבירים?... תיקחו שלשה ארבעה גבירים שיתרמו, וזהו... אלא כי יש הרבה ישיבות לכן צריך הרבה גבירים, בלי הרבה ישיבות לא יהיו הרבה גבירים...

וידוע שפעם הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל בא לגביר גדול. הגביר שאל, הרי הרה"י הוא חולה ואין בכוחו להסתובב מידי הרבה, ובשביל ישיבה גדולה של ארבעת אלפים בחורים - יש לכם כסף, אלא מה, יש לכם שבעת אלפים בחורים ולכן אתם כ"כ מתאמצים, מה, אתם צריכים דווקא את הישיבה הכי גדולה בעולם!...

אמר לו רבי נתן צבי בפשטות, כמה מיליונים יש לך?... העולם אומרים שיש לך שבעים מיליון, למה צריך שבעים, מיליון אחד לא מספיק לך?... הדבר יצא מפיו של רבי נתן צבי, ואותו גביר שילם ביוקר, והפסיד את כל כספו... אח"כ הוא הצטער, למה אמרתי את זה לרבי נתן צבי...

כל אחד מבין וזה דבר פשוט, מה שיש כסף בעולם זה בשביל להחזיק תורה, ואם לא יהיה החזקת תורה - לא יהיה כסף. זה דבר מאד פשוט.

פטנט סודי שאף אחד לא ידע עליו

סיפרו על חמיו של הג"ר רפאל טיקוצ'ינסקי, הרב שוורץ, שהיה לו פטנט מיוחד ביהלומים, פטנט סודי שאף אחד לא ידע עליו, כמה שניסו לא הצליחו לעלות על זה... והוא הרויח על זה הרבה כסף... הוא חיתן את שתי בנותיו עם חתנים תלמידי חכמים מופלגים, איך שהוא סיים לחתן, אז מישוהו תפס את הפטנט שלו... הקדוש ברוך הוא נתן לך את הילדים אז הוא נתן לך פטנט שתוכל להתפרנס ממנו, ולחתן עם ת"ח חשובים, וכשהוא סיים לחתן, כבר לא צריך פטנטים... וככה זה לאורך כל הדרך, וזה דבר ידוע. בגלל שיש ישיבות יש שפע, ואם לא תהיה תורה גם כל השפע לא יהיה.

הג"ר אהרן כהן זצ"ל ראש ישיבת חברון פגש פעם את הבחור המתמיד של הישיבה ושאל אותו בחיוך, מה אתה אומר, מי הראש

את כל מה שהבטלן ההוא מבבל במח, עד שבאים באמצע הסדר חבריו הבטלנים...

סדר שלם הלך לאיבוד והיה בצורה חלשה, למה?... בגלל שבחור אחד... הבטלן... היו לו נדודי שינה.

אבל אם הבטלן ממשיך לישון טוב לו וטוב לעולם... המתמיד הראשון מגיע לסדר אחרי שהוא אכל מהר, הוא רץ לבית המדרש ומתחיל ללמוד עם הניגון שובה הלב, והמתמיד השני שומע אותו בחדר אוכל, האוכל נתקע לו בגרון... הוא ממהר גם הוא לברך ורץ אחריו מתוך 'קנאת סופרים' ללמוד גם הוא בניגון... וכן השלישי, וכן הרביעי... וכך כל מי שמגיע ורואה כזו אוירה של שטייגען הוא לא יכול אחרת... הוא נסחף ללומדים וכך בית מדרש שלם לומד!!! מי עשה את זה?... אתה! המתמיד הראשון! אתה ראש הישיבה האמיתית וכל זכות הלימוד נוקפת אליך... אתה הקמת את הבית מדרש! לחלץ אותו... וכך סריה שלימה צריכים לשמוע את כל מה שהבטלן ההוא מבבל במח, עד

אני אוהב להתפלל בסידור עם הפירוש של מרן שה"ת הגר"ח קניבסקי זצ"ל

אני אוהב להתפלל בסידור עם הפירוש של מרן שה"ת הגר"ח קניבסקי זצ"ל, יש שם פירושים נפלאים! שבוע שעבר, בתפילת יום כיפור קטן כתוב, "מפלל יושב אהל הלך במקום משובח", זה הולך

על יעקב אבינו. ומסביר הגר"ח"ק, מי שלומד תורה - התפילה שלו מתקבלת, וזה דבר פשוט ולא צריך לכך מקורות...

וממילא צריך לדעת, כשמדברים הרבה על אחינו בני ישראל הנתונים בצרה, לאחרונה התפרסם שאפילו לישון במטה לא מניחים להם... והם נרדמים על הכסא, לא כולם יכולים שם להחזיק מעמד, וכמעט לא נותנים להם אוכל... כל הזמן נהרגים שמה... וכשמבקשים מאיתנו להתחזק, עלינו לזכור לנו יש את כל התפילה...! מפלל יושב אהל... בן תורה צריך לדעת שהאחריות מוטלת עליו, הוא מנהיג את הבריאה!!! ידוע שהגר"ח מואלוז'ין זצ"ל מביא ברוח חיים על המשנה 'מרבה תורה מרבה חיים' - את הסיפור על אדונינו הט"ז. היתה אשה שהיתה לה בת חולה במצב מסוכן, היא באה אל הט"ז ושטחה את צרתה, וביקשה שיתפלל. אמר הט"ז - ומה אני יכול לעשות?... אמרה לו, אני מבקשת ממך שתעשה, אני מבקשת מהתורה שלך!! אמר הט"ז, אם כן, זכות התורה שלמדנו כעת בעמל תעמוד לבת שלך להתרפא, והיא כוונה את אותה שעה, ובדיק באותו הזמן הבת שלה התעוררה לחיים ונתרפאה!

זכות התורה, וזכות התפילה של בן תורה זה דבר גדול! בסלבודקא אמרו בשם הסבא מסלבודקא, למה עושים מי שברך לחולה אחרי קריאת התורה?... כי אז יש את הזכות של התורה, וזו זכות גדולה הראויה שתגן. יש גם הרבה סיפורים על סיומים, שבזמן סיום מסכת התפללו והתפילה התקבלה!

(קטעים משיחה נרחבת מתוך עלון 'ארחות חיים' פקודי תשפ"ד)

המשך מעמוד 13 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

יותר, מכך שהתמונות יצאו מעט יותר יפות, והרי אם באפשרותי לעשות זאת בנקל למה לא לעשות זאת?!... "קודם, כאשר נכנסתי למוניט", הטעים רבי ברוך, "נוכרתי כי שכחתי את העט בבית, ופשוט עליתי לקחתו".

הבן רבי אברהם אמר לי כממתיק סוד: "הרי הכרת הרבה שנים את אבא זצ"ל. כל הוויתו היתה תורה. נוכחת לא אחת את שקיעתו העצומה בתורה, הן בהיותו אחד האריות שבכולל 'חזון איש', והן בשמשו בקודש כראש ישיבת סלבודקה. שעות ארוכות לא זו ממקומו, ועמל ויגע בתורה בצורה מדהימה. כמה קשה להאמין עליו ששם לב לפרט מזערי כזה ושייחס לו בכלל חשיבות. אין זה אלא מפני שעם כל הגדלות התורנית שלו, ליבו היה מלא וגדוש ברצון עז להיטיב לבריות".

לא נתפס! כמה רגישות, כמה טוב עין

בינו נא זאת! ראש ישיבה במעלה גיל השמונים, שזכה במשך שנות דור להעמיד אלפי תלמידים, ולא היו לו בעולמו אלא ד' אמות של תורה והלכה, טרח בגילו המבוגר לטפס מספר קומות בטרחה מרובה, בשביל מה? כדי שהתמונה של הזוג תצא מעט יותר מוצלחת... לא נתפס! כמה רגישות, כמה טוב עין, כמה רוחב לב מונח בהנהגה מופלאה שכזאת!

אציין כאן בדרך אגב את מה שסיפרתי כבר בעבר, כי לפני עשרות

שנים שימש אבי מורי זצ"ל כחבר ועד ההורים במוסד החנוכי הראשון שהוקם בבני-ברק לבנות בשכונת 'זכרון מאיר'. באסיפה הראשונה שהתקיימה עם המנהלת דנו שם בעקרונות החינוך ובקווי האופי שילוו את המוסד.

בתוך הדברים סיפרה המנהלת כי אחת המורות שאלה את הבנות בכיתתה: "לו יבקשו מכן להציע מי יהיה המשיח, במי תבחרו?" כמעט כל הבנות שתקו והביטו במורה בתמהון, אך בת אחת ענתה בבטחון: "אם היו שואלים אותי, הייתי אומרת שזה יהיה אבא שלי!" מי היה אביה של אותה ילדה? רבי ברוך רוזנברג! דמותו נחשבה בעיני ילדיו כה גדולה, חשובה ומכובדת עד כדי כך, שלא היה לבתו כל ספק כי הוא אמור להיות מלך המשיח!

אבא התפעל כיצד אדם מצליח להקרין כזו תחושה מרוממת בביתו. מפליא הדבר למתבונן בכך, כיצד אישיות כה מכובדת וחשובה כשל רבי ברוך שחיה בעולם רוחני נאצל, ידעה לרדת לרמות לא מוכרות של רגישות, כשנגעו הדברים לצרכי האחר.

בהכרח, כי כללו של הרמח"ל בספרו 'מסילת ישרים' (פרק יט) עמד כתמרוך דרך למול עיניו בכל מהלך חייו: "כללו של דבר, הרחמנות וההטבה צריך שתהיה תקועה בלב החסיד לעולם, ותהיה מגמתו תמיד לעשות קורת רוח לבריות".

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא' - צו)

אהבת התורה שקיבלתי בזכות הלימוד הזה, הביאה אותי להשתדל שגם אחרים יקבלו את הטעם הטוב והמתוק הזה ואני לא מוותר לאף אחד, אלא משתדל לדבר עם כל אחד ולשתף אותו בחוויה שלי ורבים אכן מצטרפים

הרב משה גיאר האחראי על המוקד ב'קרית מלאכי',
על אהבת התורה בזכות הלימוד ב'דף היומי בהלכה'

אלעזר גולדברג

בעיר הדרומית 'קרית מלאכי', עיר שקטה אך עם עוצמה תורנית חבויה, פורחות מספר קהילות תורניות ועם ישיבה גדולה המקרינה על כל הסביבה. גם בעיר זו פועל מוקד מבחנים פעיל מזה מספר שנים ועשרות אברכים ובחורים נבחרים בו בקביעות, בעיקר במבחני ההלכה. מי שמנצח על הפעילות הברוכה, הוא האברך החשוב הרב משה גיאר שליט"א. בשיחה מרתקת שקיימנו איתו הוא משתף על הנסיונות שעבר בדרכו להקמת המוקד ועד ההצלחה בימים אלה ועל החיבור הגדול שהוא חש ללימוד ושינון ה'משנה ברורה', מה שגורם לו לשדל ולצרף כל העת עוד ועוד לומדים ונבחנים.

וכך הוא מספר:

"לפני מספר שנים, כאשר הייתי אברך צעיר כחצי שנה לאחר נישואי, החלו ללמוד 'משנה ברורה' במסלול הקודם של 'דף היומי בהלכה'. היו אלה ימי 'בין הזמנים' ובאחד הימים הלכתי ללמוד בהיכל הישיבה הגדולה בעיר וכאשר למדתי שם, הגיע אלי אחד מחבריי והציע לי ללמוד איתו 'משנה ברורה' בחברותא. אני זוכר שלמדנו אז סימן ד' ומאותה שעת לימוד משותף נשבתי בקסם של לימוד דף יומי בהלכה והחלטתי להפוך את אותה 'חברותא' לקבועה מדי יום ביומו בשעות הצהריים. ואכן הלימוד המשותף הזה שרד לאורך שנים, גם בזמנים של טרדות שונות, כגון כאשר חתמנו על חוזה לרכישת דירה, לאחר החתימה רצה המוכר להרים כוסית "לחיים", אך כשראיתי שהשעה מתאחרת קמתי והלכתי אל החברותא בבית המדרש והשארתי את המוכר ועורך הדין לשתות יחד... מהרגע שהתחלתי ועד היום אני מרגיש חיבור גדול ל'משנה ברורה' ובכל פעם שאני מסיים ללמוד כרך שלם, אני עורך מסיבת סיום מפוארת עם בני ביתי ועם ידידי הלומדים איתי ב'כולל'.

בתחילה, כאשר הצטרפתי למסלול הלימוד והמבחנים ב'דרשו', לא הייתי אחראי מוקד. היה אצלנו בעיר מוקד שנבחנו בו כעשרה אברכים אך זה הלך והתמעט, עד שבתקופת הקורונה כבר נותרתי רק אני הנבחר היחיד במוקד כשאת המבחן אני מקבל במייל ושולח את התשובות באותה הדרך... עם סיום תקופת הסגרים, הציע לי האחראי במקום לקחת על עצמי את ניהול המוקד והפעלתו מחדש ומיד השבתי בחיוב. התחלתי לפעול להחייאת המוקד הקדוש ולאט

לאט המקום החל להצליח ולפרוח, עודדתי כל בחור שבא ללמוד בעיר וכל תושב שומר מצוות שהגיע להתגורר במקום להצטרף להצלחה ורבים נענו לכך והחלו ללמוד ולהיבחן. כיום כבר נבחנים בקביעות כ-40 בני תורה!"

• מי הם הנבחנים, לאילו קהילות הם משתייכים ובאילו מסלולים נבחנים?

הקהילה המרכזית אליה אני משתייך היא קהילה ליטאית, אולם המוקד פתוח ומזמין כל בן תורה באשר הוא ובאמת במוקד נבחנים מכל המגזרים והקהילות. המוקד מתחלק לשתי קבוצות: קבוצת האברכים הנבחנים ביום שישי וקבוצת הבחורים שנבחנים ביום חמישי בערב כדי לא לפגוע בסדרי הישיבה בערב שבת ובחור שלא הספיק עושה את המבחן עם האברכים ביום שישי.

אני עצמי לא האמנתי שאצליח לסיים את כל הספר בידיעה ברורה

רוב הנבחנים משתתפים במסלול "דף היומי בהלכה". הסיבה שאני

כשהתחלתי ללמוד 'משנה ברורה' כל כך התחברתי לספר, הרגשתי שבכל הלכה אפשר למצוא 'לומדעס' וטעם. לא היה ספר שהתחברתי אליו במהלך חיי כמו הספר הזה

החתן לא היה שייך למגזר החרדי וראיתי שחמיו לעתיד הביא לו מתנה את סט ה'משנה ברורה'. ניגשתי לחתן ואמרתי לו: דע לך שספר זה הוא המתנה החשובה ביותר שתוכל לקבל, הוא ילווה אותך יום יום בכל דבר שתמצא לברר בהלכה ואם תקבע בו לימוד יומי עם בחינות תרוויח מכך מאוד!

אספר סיפור אישי על עצמי

לסיום, אספר סיפור אישי על עצמי. לפני תקופה משפחתי עברה סיפור כואב מאוד, וגם באותו זמן מורכב לא ויתרתי והלכתי להיבחן ולנהל את המוקד. כל זאת אני זוקף לזכות רעייתי שתחיה וכל בני הבית שדוחפים אותי תמיד להמשיך להתמיד ולפעול למען הצלחת המוקד. אני זוכר שבמסיבה המפוארת שערכו ב'דרשו' לכבוד סיום המסלול של 'דף היומי בהלכה', השתתפנו אני ורעייתי ובדרך חזרה מהמסיבה אשתי אמרה לי בהתרגשות גדולה: אני מסתכלת אחורה לכל השנים מאז נישואינו עד עכשיו ואני מרגישה שזה הדבר הכי חשוב שעשינו בחיים! המעמד הכניס בנו ובכל המשתתפים כזו אהבת תורה עוצמתית שמי שלא סיים ולא היה שם לא יבין זאת!

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

כל כך משתדל למען המסלול של 'דף היומי בהלכה' היא שהוא לימוד לא קשה ולא דורש זמן ארוך. כל אחד באשר הוא, גם אם שוקד על תלמודו יומם ולילה, יכול לפנות מעט זמן עבור לימוד יומי יסודי של ה'משנה ברורה' ולהצליח בבחינות! אני עצמי לא האמנתי שאצליח לסיים את כל הספר בידיעה ברורה, אך הקביעות יום יום ללא הפסק והבחינות הקבועות גם בזמנים בהם הייתי רחוק מהעיר והייתי צריך לעשות את המבחן במקומות נידחים, כל אלו הביאו אותי לבסוף לסיים את כל ששת חלקי ה'משנה ברורה' בהרגשת סיפוק עילאית!

לאחרונה נפתח בכולל בו אני לומד 'חבורת ברכות' בה לומדים עמוד יומי על פי המסלול החדש שנפתח ב'דרשו'. מספר אברכים רציניים הצטרפו למסלול זה.

לא היה ספר שהתחברתי אליו במהלך חיי כמו הספר הזה

• מה הדבר שגורם לך להתמסר כל כך להצלחת המוקד ולדאוג שיעוד ועוד יצטרפו למבחני 'דרשו'?

החיבור האישי שלי הוא שדוחף אותי להתמסר לזה בכל נימי נפשי. כשהתחלתי ללמוד 'משנה ברורה' כל כך התחברתי לספר, הרגשתי שבכל הלכה אפשר למצוא 'לומדעס' וטעם. לא היה ספר שהתחברתי אליו במהלך חיי כמו הספר הזה, עד כדי כך שאפילו כאשר נסעתי עם בני המשפחה לנופש, ספר ה'משנה ברורה' לא מש מידי וגם באלבום התמונות בביתי יש הנצחה לכך...

גם בהלכות שרבים מתקשים כגון הלכות תפילין, אני לא ויתרתי ולמדתי ודקדקתי בכל הלכה ואני מרגיש שהיום אני אדם שונה לגמרי ממה שהייתי לפני כן, מבין טוב יותר כל סיטואציה הלכתית, יודע איך לנתח את המציאות ולפסוק את ההלכה על פי ה'משנה ברורה'. אדם שלומד באופן זה, כאשר הוא נצרך לרכוש תפילין לבנו, הוא יודע מה לברר ולבדוק טרם הקניה, במה יש להדר ולהקפיד ולא כמו אלה שרוכשים תפילין בלי ידיעה, משלמים וקונים...

אהבת התורה שקיבלתי בזכות הלימוד הזה, הביאה אותי להשתדל שגם אחרים יקבלו את הטעם הטוב והמתוק הזה ואני לא מוותר לאף אחד, אלא משתדל לדבר עם כל אחד ולשתף אותו בחוויה שלי ורבים אכן מצטרפים, בתחילה בחשש, אולם לאחר מכן כשמתרגלים עושים זאת בקביעות ובשמחה גדולה. הזדמנתי פעם לאירוסין בהם

הצטרפו גם אתם ללומדי ה'דף היומי בהלכה'

עכשיו בכל עמדות: דורים פלוס

או במוקד דרשו 02-5609000

כעת ההלך לא שומע כלום... אבל הרעיון לחקור אותו על העיר המוכרת ואולי גם על משפחתו האהובה כבר בער בעצמותיו של העשיר. באנחה קם העשיר ממקומו ופנה אל ההלך העני. "מהיכן אתה? מה אתה יכול לספר לי"?

על כוחה של הגאווה שמקורה בכפירה במי שאמר והיה העולם

מאת: הרב ישראל היימן

אל האכסניה שעומדת בצד הדרך נכנס אדם, לבוש בהידור מוגזם ומלווה בפמליית משרתים. הוא ניגש אל בעל הבית וציווה אותו בקול נוקשה להגיש סעודה דשנה לכל הקבוצה. הוא נמצא בנסיעת עסקים ארוכה מאד וחפץ לטעום טעם של מאכלים ביתיים מידי פעם.

בעל הבית שהבין שמולו עומד גביר גדול אץ למטבח לצוות על הטבחים לעשות כרצון האיש במהירות. בינתיים הוא פנה לסדר את החדרים הנוחים ביותר לאדון ולשאר אנשיו.

אחרי זמן מה ירד האדון מחדרו כשהוא צועד מעדנות וכולו אומר כבוד מוכן ומזומן להסב לארוחה המוכנה. ברכתי החדר ישב הלך בלבוש מרופט. אין איש יודע מהיכן הוא ומה מעשיו. הוא שילם מראש על חדר זול ללינת לילה אחד וכעת סועד לעצמו את סעודתו הדלה. אף אחד לא מעלה בדעתו שמדובר באחד מגאוני הדור, רב אחת הערים המפורסמות ומתלמידיו המפורסמים של הגאון מוויילנא, העורך גלות תחת מעטה חשאיות, כמנהג רבו שעשה זאת גם בשנים עברו.

הגביר היהיר עבר בדרכו ליד מקומו של ההלך. האחרון ממקומו ניסה באדיבות להסב את תשומת ליבו של העשיר. "אפשר להחליף עם כבודו מספר מילים?"

העשיר לא חנן אותו אפילו במבט קל והמשיך למקומו כאילו לא שמעה אוזנו מאומה.

"חבל", הפטיר ההלך בקול רם. "נדמה לי שאנחנו מאותו מקום ורציתי למסור לו דרישת שלום ממקומו".

זמן מה לאחר מכן נתעורר העשיר וחשב לעצמו. הלא ההלך הזה כנראה מגיע מהעיר בה אני מתגורר, אני לא יודע מי הוא אבל כנראה שהוא מזהה את פני המוכרות לכל תושבי העיר. כיון שגעגועי לעירי גדולים עד מאד, אולי שווה להשפיל מעט את כבודי ולשמוע מעט מעיר מוכרתי בה לא ביקרתי זה חודשים ארוכים...

הוא פנה אל ההלך שעדיין ישב שם ועיין בספרים עתיקים. "בוא רגע!" פקד בזילזול.

כעת ההלך לא שומע כלום... אבל הרעיון לחקור אותו על העיר המוכרת ואולי גם על משפחתו האהובה כבר בער בעצמותיו של העשיר. באנחה קם העשיר ממקומו ופנה אל ההלך העני. "מהיכן אתה? מה אתה יכול לספר לי"?

"אני ואתה מאותו מקום באנו. עונה ההלך. ונדמה לי שגם לאותו

מקום אנחנו הולכים, למקום עפר רימה ותולעה...

אל מקומו חזר העשיר מעט פחות יהיר ממה שקם ממנו.

וכבר מעשה היה בתלמיד של מרן הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל

במדרש רבה בפרשתנו מובא עה"פ "היא העולה על מוקדה על המזבח". שכל המתגאה איננו נידון אלא באש. שנאמר היא העולה על מוקדה'. כלומר: אדם שמעלה את עצמו בגאווה נידון במוקד שהוא סמל של אש.

המדרש מביא שכל מי שחטא בגאווה, מדור המבול עבור דרך סדום ופרעה ועד סנחריב ונבוכדנצר, כולם נידונו באש.

להודיעך כוחה של הגאווה שמקורה בכפירה במי שאמר והיה העולם. כאשר אדם מייחס לעצמו כוחות או כישרונות, הצלחות ותוצאות, הרי שהוא כופר במי שעשה עושה ויעשה לכל המעשים כולם - כולל אלו שאתה עצמך עושה!

וכבר מעשה היה בתלמיד של מרן הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל - ראש ישיבת פוניבז לצעירים שסיפר לו שפעם הלך לשאול שאלה קשה וסבוכה את מרן שר התורה רבי חיים קניבסקי זצוק"ל בסוגיות הקשורות להלכות בניית המשכן.

ר' חיים אמר לו שהוא זוכר שיש שאלה כזו אבל לא זוכר מי שואל אותה. לשאלת הת"ח מה התירוץ ענה לו ר' חיים שמסתמא מי ששואל גם מתרץ אבל כאמור הוא לא זוכר מי זה ולכן אין לו אפשרות לבדוק.

אותו ת"ח ששאל את השאלה התפלא מאד. הרי ידיעותיו העצומות של מרן שר התורה בכל מרחבי התורה הן מן המפורסמות ומה לה לשכחה שכזו בבית מדרשו.

קטע אותו ר' מיכל יהודה ואמר לו, כנראה מצאת את זה אח"כ בספרו של ר' חיים עצמו 'ברייתא דמלאכת המשכן'...

לשאלת הת"ח את ר' מיכל יהודה מהיכן הוא יודע על הסיפור, ענה ראש הישיבה שהוא לא מכיר את הסיפור המסוים הזה אבל גם לו קרה כבר כמה פעמים שכששמע מר' חיים שהוא לא זוכר הלך ומצא את זה בספריו.

אלו הם הנהגותיהם של גדולי עולם החבוקים ודבוקים בקודשא בריך הוא, מתהלכים בענווה ומתרחקים מכל נדנדוד של גבהות הלב.

אחד הנכדים סיפר, כי לאחר סיום הש"ס בערב פסח ביקש מהסבא ברכה שגם הוא יסיים את הש"ס, ש"הרי זה לא קל לסיים את כל הש"ס". מרן ר' חיים הביט עליו בחיבה ואמר לו: 'לסיים את הש"ס זה לא קשה, זו חובה!, לדעת את הש"ס זה קשה, ע"ז יש לבקש ברכה'.

אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגיבור בגבורתו

מאת: הרב צבי גטקר

הפטרת צו מסתיימת בפסוקים, "כה אמר ה' אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגיבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו. כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי, כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאום ה'".

אל יתהלל - כי אין לכל הישג ארצי משמעות, אלא להיפך. מספרים כי מרן המשגיח דישיבת פוניבז' סיפר על המקרה המכונן שבו גמלה בליבו ההחלטה לדבוק בה' דבקות מלאה. בהיותו נער צעיר, התייתם, ובכדי לעזור לאמו האלמנה השתדל לעבוד בעבודות שונות בערב החג כדי שיהיו בידו קצת מעות ואמו תוכל להכניס את החג בכבוד, ואכן מאמציו נשאו פרי ובערב החג צרור היה באפונדתו סכום נכבד בו יכל לקנות את צרכי החג בשמחה, וכך תיכף עם קבלת המשכורת שם הנער יחזקאל לוינשטיין את פעמיו אל השוק.

בדרכו אל השוק עבר על יד בית המרחץ, ואמר בליבו הרי כשאחזור לא אוכל לעצור ולהניח את הצרורות והקניות ולהיכנס להתרחץ, א"כ אכנס כעת לבית המרחץ להסתפר ולרחוץ לכבוד החג, ואכן ישב לפני הספר ומיד אח"כ הזדרז רחץ, ירד וטבל, עלה ונסתפג, לבש את בגדיו והופס משהו היה ריק, הכיס כמו שאתם מבינים. כל עמלו ירד לטמיון במחי חוסר זהירות של דקותיים. הלם.

ההלם שאחז בי אז אמר המשגיח לתלמידיו, הבהיר לי כי כאן בעולם אין לאדם שום קניין!, ואם אני לא רוצה להתאכזב שוב עלי להשים את כל מגמתי ברכוש רוחני אותו לעולם לא יוכל אי מי לגנוב ממני.

בהם היה מהלך הלוך ושוב בחדרו ומשנן, "לישועתך קיויתי ה'"

הרב מבריסק היה מספר לבניו כי לחתונתו קיבל נדוניה נכבדה מחמיו, למען יוכל לשבת על התורה כחפצו, שהרי הרב מבריסק היה מתמיד מאין כמוהו, לא פסק פומי' מגרסי' כפשוטו, ומהיכן יתפרנס?.

כשבידו סכום עצום והוא עדיין לא יודע מה יעשה בו, נטפל אליו אחד ושכנע אותו לרכוש בית דירות קטן במרכז וורשה אשר יכניס לו כל חודש מהשכירות סכום שיספיק לו למחיית בני ביתו ברווח, והוא השתכנע ואכן רכש את הנכס, שהתברר לאחר זמן מועט

כעסק כושל, והוא הצעיר נשאר עם ידיים ריקות. באותם ימים סיפר הרב מבריסק, ישבתי ושיננתי ועיינתי שוב ושוב ב'שער הבטחון' של חובת הלבבות, וכך בכסף שנעלם קניתי את מדת הבטחון.

שכידוע הרב מבריסק היה סמל למידת הבטחון והוא פעל בה ישועות כל אימת שנצרך, לדוגמא, הרב זצ"ל לא היה לוקח תרומות להחזקת ישיבתו כשלא היה לו צורך, ותמיד כמעט לא היה צורך, שהרי עד ר"ח יש עוד זמן... ובר"ח עצמו היה כמו ממתין לכסף שבטח יבוא, והחלוקה לאברכים תתקיים במועדה.

היו ראשי חודשים שראה כי עדיין אין בידו את המעות לחלוקה, בהם היה מהלך הלוך ושוב בחדרו ומשנן, "לישועתך קיויתי ה'", כך שוב ושוב, ותמיד תמיד באמצע דבקותו, הכסף היה מגיע בדרך לא דרך.

כי אין לאדם רכוש אמיתי שבו הוא יוכל להתהלל, רק רכוש רוחני, הוא קניין נצח.

יהודי לומד איזו מסכת, או משנן הלכה כלשהיא, וכידוע מאז שנשתברו הלוחות, מצוי שאדם ישכח, הוא מתאמץ כמובן לזכור, משנן שוב ושוב, ומחייב את עצמו בעניין, אך מגיעים ימי הזקנה והראש כבר לא כשהיה, או למצער שברבות הימים גם כשמוחו חזק כבתחילה אבל פתאום הוא שם לב שעיונו בהלכות אחרות

"אם כן, כיצד היית מסוגל לקפל את המכשיר לכיס, ולהיכנס חזרה לכיתה בפנים שלוות כאילו כלום לא קרה! הרי הרגע התבשרת שסכום כסף גדול מתפורר כעת בסיבובי מכונת הכביסה?!"

על נסיונות ואמונה תמימה

מאת: הרב אליהו שור

המנהל היה המום.

מה קרה לו לר' נחמיה המסור שככה הוא עושה וכה הוא פועל...

ר' נחמיה שטרייכר אברך עדין נפש היה, ירא שמים מרבים, ובר אוריין בתורה ובפוסקים. גדל והתגדל נחמיה בשנותיו הצעירות בישיבות קדושות וחשובות ובהגיעו לגיל שידוכים דיברו בו נכבדות בבת תלמיד חכם. כשלאחר חתונתו הוא ממשיך לשקוד על דלתי התורה והיראה תוך שהוא קונה ידיעות נכבדות בש"ס, פוסקים וש"ע, בהתמידו שעות ארוכות בתורה הקדושה ותלמודיה.

צוק העיתים הכריעתו, ומשעה שגדלו הצאן ונעשו תיישים, ולחם לפי הטף אין, התיעץ ר' נחמיה עם רבו, אחד מגדולי הדור שליט"א, ובעצתו החליט להתחיל לשמש כ'ריש דוכנא' - מלמד תינוקות לילדי ישראל הקדושים והטהורים. הוא הציע מהרה את עצמו באחד מתלמודי התורה המובחרים בעיר. והללו ברגע ששמעו מי המציע ומה רקעו, התלהבו ועטו עליו להכניסם למוסדותם כעוט הדבורה על פרחי השושנה המתוקים.

בעל רגש גדול היה ר' נחמיה, ויחד עם חושים מחודדים ופקחות נדירה סייעוהו לצלוח את הכניסה לעולם החינוך ברגל ימין. כך החל להשקיע את כל כוחותיו הרוחניים והגשמיים במטרה לחנך את ילדי ישראל על מבועי התורה, האמונה והיראה. תוך שהוא שם דגש רב על הפסוק אותו חקק לפני אלפי שנים החכם מכל אדם: "חנוך לנער על פי דרכו" שצריך להציב את הנער והילד באופן פרטני כיצד צריך לחנכו, ובאלו דרכים. באלו תכונות מצוין הוא ורק דרבון הוא צריך. באלו אפילו דרבון אינו צריך, כי אם מחמאות קלות, ובאלו יתכן שהוא צריך טלטלה שתעמידנו במקומו. כשרק אחרי כן הפנה מבטו על הכתה והקבוצה באופן כללי.

כמו שניגש ללטש את יהלומיו הנדירים

כאשר המתבונן בהתנהגותו עם ילדיו ותלמידיו היה יכול להבחין בנקל היאך שר' נחמיה ניגש אל מלאכת חינוך הילדים כמו שניגש המלטש ללטש את יהלומיו הנדירים והמבהיקים! כאשר הוא מתייחס אל כל ילד, יהי הילד הכי מופרע בתבל, כאל יהלום ענק ועוצמתי! כאשר כמו שפעמים צריך ללטש את היהלומים למען יוכלו הכול לחזות באורם וזיווהם אל נכון, כן יתכן שפעמים צריך לכוון את הילדים אם בשמאל דוחה - האופציה המועדפת פחות,

ואם בימין מקרבת - העדיפה.

אבל עדיין הילד - יהלום הוא! יהלום ענק! מתנוצץ, מזהיר וזוהר, כמו שרק ילד יהודי יכול לזרוח ולהאיר!

כחלק ממסירותו למלאכתו - מלאכת שמים זו, היה ר' נחמיה משתדל להיצמד ביותר לזמנים המדויקים בכניסתו לכיתה וביציאתו הימנה, כאשר על דקת ההתחלה כבר היה מתייצב בכיתתו בעוז, בחדווה ובשמחה. כשהוא אינו יוצא הימנה עד שאחרון התלמידים עוזב את הכיתה. כך גם לא היה יוצא מכיתתו באמצע שיעור ולו לדקה בודדת, לא לשם הפוגת מה, וכל שכן שלא לשיחת טלפון וכיוצא באלו. מסור היה לעבודתו בכל עוז. וכל הורי התלמידים צהלו ושמחו על כך שאוצרם מתחנך תחת שרביט מחנך מסור כמוהו.

כך עברו השנים בטוב ובנעימים כאשר ר' נחמיה עושה את תפקידו נאמנה מחד, ההנהלה וההורים מרוצים מאידך, והמשכורת המשולמת לו ע"י המוסד מספיקה לו ומכסה בס"ד את כל הצטרכויותיו.

לפתע דלת אחת הכתות נפתחת

ור' נחמיה מגיח מתוכה

באחד מן הימים פוסע המנהל בינות לחדרי הכתות, מתענג כולו לשמוע את קול לימודם הזך של תינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא, אלא שלפתע דלת אחת הכתות נפתחת ור' נחמיה מגיח מתוכה בסערה. שולף את מכשיר הנייד שלו ומחייג ממושכות, משוחח מספר דקות, מחזיר את המכשיר לכיסו ונכנס חזרה לכתה. המנהל היה המום.

אם אצל ר' נחמיה קורים כאלו דברים... אם בארזים נפלה שלהבת, מה יאמרו אזובי הקיר...

בסיום היום קרא המנהל לר' נחמיה ושטח בפניו את תמיהתו כיצד מלמד מסור כמוהו ייצא באמצע השיעור לשיחת טלפון. וכי הילדים הפקר המה?

ר' נחמיה מיהר להסביר לו פשרם של דברים, בהסבירו ששיחת טלפון זו, שיחה חשובה היתה ובלתי ניתנת לדיחוי, באשר סכום כסף גדול לווה מאחד מגמ"חי ירושלים המפורסמים, כשהוא שם את כל הסכום באחד מכיסי מכנסיו אותם לבש אמש. בדיוק באמצע השיעור נזכר מכך, ופתע אחזתו חרדה שמא אשתו החרוצה תרצה

פניני מצוה

מצות קרבן העולה

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה... (ויקרא ו, ב)

המצוה: כשינדב יהודי קרבן עולה, יעשהו הכהן וינתחחו כמשפט העולה שמפורש בתורה.

הטעם: בספר החינוך מסביר שענין הקרבנות שציונו בוראנו הוא, שכשרוצה החוטא לעזוב את חטאו לא סגי במה שחושב דברים אלו בליבו, ואף לא במה שמוציאים מפיו, באשר כל עוד לא מוציא דברים אלו למעשה, אין לדברים אלו תוקף, באשר יש חשש סביר שמא יחזור לאיוולתו כבראשונה במהרה. אמנם לאחר שיעשה מעשה גדול, שיגש למכלאותיו ויקח מהם עתוד, ויתעסק בטיפוחו, הבאתו והקרבתו עד למאד יחקקו התשובה והחרטה בליבו ע"י המעשה ביותר, וכך לא יחזור לחטוא ח"ו בשום מצב!
מצוה זו נוהגת: הכהנים מצווים להקריב את העולה כדין וכהלכה.

ספרי היסוד העוסקים במצוה זו: משניות וגמ' - מסכת זבחים וברמב"ם הלכות מעשה הקרבנות.

שיתו ליבכם: בעוד שאר הקרבנות יש מהם שנאכלים לכהנים, ויש מהם שנאכלים גם לבעלים ולישראלים. קרבן עולה מתייחד מכך שהוא כולו לד', ומוקרב כולו על גבי המזבח.

עצה טובה קמ"ל: על אף שאמנם בזמנינו אין לנו אפשרות להקריב קרבנות, באשר בעונותינו הרבים בית המקדש אינו עומד על תילו, ובשכך אין הכוהנים עוסקים בעבודתם, לא לויים בדוכנם ולא הישראלים במעמדם. עם כל זאת הרי ידוע שהתפילות במקום קרבנות תיקנום! על כן עלינו לנצל את המתנות היקרות שנשארו לנו, הלא הם התפילות והתחנונים, שבכוחו לשפוך קדם מרן די בשמיא ולהשקיע בהם את כל כוחנו ומרצנו עד למאוד!

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

לכבס את מכנסיו ולא תבדוק את הכיסים ונמצא כל הסכום מתכבס ללא תקנה, תוך שהוא מפסיד סכום כסף ענק. "הזדרזתי איפוא" הצטדק ר' נחמיה. "ויצאתי מהכיתה לטלפן לרעייתי ולהזהירה לבל תכבס את המכנסיים לפני שהיא בודקת היטב את הכיסים!"

"ומה ענתה לך אשתך?" התעניין המנהל.

"אשתי בישרה לי שאיחרתי את הרכבת, המכנסיים כבר מתכבסים במכונת הכביסה. כן. בלא לבדוק קודם בחורי הכיס ובסדקיו!"

מהיכן אחזיר את החובות?

המנהל ניתר בסערה. "אם כן, כיצד היית מסוגל לקפל את המכשיר לכיס, ולהיכנס חזרה לכיתה בפנים שלווה כאילו כלום לא קרה! הרי הרגע התבשרת שסכום כסף גדול מתפורר כעת בסיבובי מכונת הכביסה!"

ר' נחמיה ענה בטון רגוע: "אכן, ברגע שחששי החזק התאמת, ושמעתי שסכום הכסף העצום - סכום כסף ששווה לכשלושה חודשי עבודה מאומצים ומלאים - מתפוררים ברגעים אלה בשלוה במכונת הכביסה, חשתי שהשמים והארץ - שניהם ביחד נופלים עלי. ואני - איני יודע מה אני עושה עם עצמי ברגעים הבאים. מהיכן אחזיר את החובות? איך אשלם למכולת? ואיך נעבור בשלום את החודשים הבאים!"

אך כל המחשבות הקשות והמאיישות הללו טסו במוחי לשניות בודדות בלבד. כאשר מייד לאחמ"כ נזכרתי בדבריו של ר' גד'ל. תלמיד מובהק אני למורינו המשגיח רבי גד'ל והוא אייזר זצוק"ל הנקרא בפי כל ר' גד'ל, והוא אשר לימדנו והחדירנו תמיד לעבוד את כל עבודתינו באופן שתמיד נתכונן לנסיון האמיתי שבדרך. כאשר יתכן שנעבוד את בוראינו שנים רבות מתוך השקט ושלוה בעיקר כדי שנוכל לעבור את הנסיון המזדקר בפנינו, במינימום פגיעות ברוחניות החשובה לנו כל כך.

ובפרט בענייני אמונה, בו אנו מצווים להיות תמיד עם יד על הדופק ולדבר דיבורי אמונה והתחזקות בבחינת 'האמנתי כי אדבר!' להכין את מוחינו וחושינו לרגע שיגיע נסיון קשה בענין זה שנוכל להתגבר עליו בעזו ותעצומות, ולהקריב את עצמינו ולעתים אף את שלוותינו, ואין זה פחות מהקרבת קרבן בזמן שביית המקדש היה קיים, ואולי - אף יותר!"

"לכן", המשיך ר' נחמיה, "הרגשתי שזה הנסיון! זה הנסיון אותו תיאר תמיד ר' גד'ל, וזה בשבילי שעת המבחן האמיתית אם יכול אני להקריב קרבן את עצמי קדם מרן די בשמיא!"

וב"ה, שהעניין אותו משנן אני תמיד - שכל הקורה בעולמינו מן הפרט הגדול ביותר ועד לקטנטן ביותר, הכל מנוהל מלמעלה ע"י אבינו שבשמים המרחמינו ומתכוון לטובתנו תדיר! העבודה רבת השנים לחיזוק ושינון האמונה, שתהיה חקוקה בעצמותי עמדה לי בשעת נסיון והצלחתי להתגבר על הנסיון, ולהישאר דבוק באמונתי התמה עד לאחת!"

ב'תשובות והנהגות' מביא בשם החזו"א זצ"ל שנשים לא יברכו הגומל, וכן נהגו בנות הסטייפלר זצ"ל שאינן מברכות לאחר לידה, דאין זה ראוי שאשה תברך בפני עשרה, אולם מביא בשם הגר"ח קניבסקי זצ"ל שהמנהג ירושלים שנשים מברכות הגומל.

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

אם על תודה יקריבנו (ז"ב)

חיוב נשים בברכת הגומל

מובא בגמ' (ברכות נ"ד:) 'ד' בני אדם צריכים להודות כשיצאו מסכנה, יורדי הים, הולכי מדבריות, חולה ונתרפא, חבוש בבית האסורים ויצא', וכתב הרא"ש (ברכות פ"ט סי' ג') כתב דברכת הגומל נתקנה במקום קרבן תודה, וכן כתב הטור (בסי' ר"ט), ולפי"ז כתב ה'חתם סופר' (או"ח סי' נ"א בשם גאון אחד) דאין לברך ברכת הגומל בלילה, כי נתקן במקום זבח תודה ותודה אינה אלא ביום, וכ"כ ה'בן איש חי' (פר' עקב, ובדיעבד אם בירך בלילה יצא). והנה מעיקר הדין גם נשים חייבות בברכת הגומל, אלא שרבים נהגו שאין הנשים מברכות, המג"א (ריש סי' רי"ט) מביא בשם 'כנסת הגדולה', 'תמה אני על מנהג העולם שאין הנשים מברכות ברכת הגומל, ויראה לי דמנהג טעות הוא, כיון דברכת הודאה היא זו, מי פטר לנשים מברכה זו? ואם משום שצריך להודות בפני עשרה ואין כבודה של אשה לעמוד בפני האנשים דכל כבודה בת מלך פנימה, אין טענה זו מספקת לפטרה מברכה שנתחייבה בה, ועוד הרי אפשר לאשה לעמוד בעזרת נשים ולברך ברכת הגומל וישמעו, ע"כ ראוי שתברך האשה ברכת הגומל בפני עשרה, וכמדומה לי שבאשכנז האשה מברכת הגומל כמו האיש וכן נכון לעשות'. וכך מובא במשנ"ב (שם סק"ג). אולם בהלכות קטנות (ח"ב סי' ס"א) כתב דנהגו הנשים שלא לברך ברכת הגומל משום שכל כבודה בת מלך פנימה, ואין מכבודה לברך בפני עשרה, וביאר המג"א (שם) דאפשר שנהגו כן משום שס"ל שברכות אלו רשות. והקשה הפמ"ג (שם) 'איני יודע מאין אומרים רשות, דאף הראב"ד לא אמר אלא שאין צריך שם ומלכות, אבל ודאי צריך להודות, א"כ הודאה ודאי בעינן ומי פטר נשים להודות, ואולי י"ל בדברי המג"א דמנקט לשון 'ד' צריכין להודות' ולא כתוב 'חייבין', משמע שאין זה חיוב גמור רק דין לכתחילה. ובשו"ת 'איתן האזרחי' (סי' ג') מביא בשם רבי אורי פייביש ז"ל (שאמר בשם ר' משה אלשקר) על לשון הגמ' 'צריכין' ולא כתוב 'חייבין' להודות, שבאמת אין חיוב גמור רק למי שהיה בסכנה ממש וניצל, אך לבלתי היות ככפוי טובה על חסדי השי"ת צריכין להודות אף על אלו משום 'ועשית הישר והטוב' או 'למען תלך בדרך טובים'. וב'שבילי הגומל' (סי' א') כתב דלפי"ז סרה תמיהת הט"ז (שם סק"א על הטור) שכתב 'ואם בירך אפילו בפחות מעשרה אין צריך לחזור ולברך', דלישנא 'וצריך' לאודוויי בפני עשרה משמע לכתחילה, והקשה הט"ז דהרי גם בעיקר חיוב ההודאה נאמר לשון צריכין, ושם וודאי לא יצא כל זמן שלא הודה, ולדעת המג"א מובן דצריכין להודות אינו חיוב גמור רק לכתחילה, ויש שכתבו דמש"כ המג"א שזה רשות אין הפירוש דהוא רשות גמור, רק שאין זה חיוב גמור רק מצוה לכתחילה, ולכן נשים מקילות בברכה זו דקשה להם לברך לפני עשרה, וגם משום צניעות מוותרות על מצוה שהיא רק לכתחילה. ב'ערוך השולחן' (סי' ר"ט ו') כתב 'ונשים נהגו שלא לברך, ואין בזה שום טעם ורק מפני שהמנהג הוא לברך בעת קריאת התורה, לכן מדמים שאין הנשים חייבות בברכה זו, אולם ב'תשובות והנהגות' (ח"א סי' קצ"ה) מביא בשם החזו"א זצ"ל שנשים לא יברכו הגומל, וכך מובא ב'ארחות רבינו' (ח"א אות ק"ג), וכן נהגו בנות הסטייפלר זצ"ל שאינן מברכות לאחר לידה, דאין זה ראוי שאשה תברך בפני עשרה, אולם מביא בשם הגר"ח קניבסקי זצ"ל שהמנהג ירושלים שנשים מברכות הגומל. וכתב ה'בן איש חי' (פר' עקב): אשה שקשה לה לברך הברכה בפני עשרה אנשים, תברך בלא שם ומלכות.

ב'הליכות שלמה' (פכ"ג ד') מובא 'מנהג ירושלים שיוולדת מברכת הגומל כשקרובין מתאספין בביתה, אבל על שאר חיובים אין הנשים מברכות'

ב'הליכות שלמה' (פכ"ג ד') מובא 'מנהג ירושלים שיוולדת מברכת הגומל כשקרובין מתאספין בביתה, אבל על שאר חיובים אין הנשים מברכות', ובהערות כתב 'אעפ"י דאין דרכן של נשים לברך הגומל, דכל כבודה בת מלך פנימה' שונה יולדת שחייבת בקרבן (אע"ג דאין זה קרבן תודה), משא"כ בכל חיובי הגומל לכו"ע אין חייבים קרבן תודה, וכן לא יברך בעלה עבור אשתו ברכת הגומל. אולם נראה דיוולדת שונה שהרי אשה שיושבת על המשבר היא בכלל סכנה, וכשעוברת הלידה יוצאת מהסכנה, ולכן צריכה להודות. בקונטרס חיוב נשים בברכת הגומל

(סי' ד') מוכיח שיולדת בכלל חולה היא מדברי המד"ר (פר' יתרו פר' כ"ה) 'וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר' שהוא עושה הכל בבת אחת ממית ומחייה בבת אחת, מחיה ורופא בבת אחת, אשה על המשבר יורדי הים והולכי מדבריות וחבוש בבית האסורים, וכתב בפירוש 'עץ יוסף' 'אשה על המשבר חשב כאן כי אשה על המשבר נוטה למות'. וכן כתב ה'משך חכמה' (פר' נח עה"פ 'פרו ורבו') 'לא רחוק הוא לומר מה שפטרה התורה נשים מפריה ורביה וחיבה רק אנשים, כי משפטי ה' ודרכיו דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, ולא עמסה על הישראלי מה שאין ביכולת הגוף לקבל, וא"כ נשים שמסתכנות בעיבור ולידה, ולכן אמרו תוס' (כתובות פ"ג:) מיתה שכיחא, ולא גזרה התורה לפרות ולרבות על האשה'. דמובא בגמ' (שבת פ"ב): על ג' דברים נשים מתות בשעת לידתן. ותפילות רבות תיקנו רבותינו על היושבות על המשבר שתלדנה ולדותיהן לחיים טובים ולשלום, וע"כ יולדת תברך הגומל משא"כ בשאר סכנות.

והמנהג להודות בעת שקורא בתורה לפירסומא מילתא. וגם כשאומר ברכו

את ה' המבורך ה"ל ג"כ כהודאה, דברכה והודאה כחדא ניהו

יש שנהגו שהבעל עולה לתורה ובעת שאומר 'ברכו את ה' המבורך' יכוון להודות להשי"ת בשביל אשתו, והאשה תענה אמן על ברכתו, וכך מובא בא"ר (סי' רי"ט סק"ה) ובפמ"ג (שם סק"ג בשם 'תורת חיים' על סנהדרין צ"ד) 'ומהאי טעמא נראה מה שנוהגין מי שילדה לו אשתו כשעומדת אחר לידתה והולכת לביהכ"נ בעלה קורא בתורה לפי שהאשה צריכה להודות על הנס שקרה לה שילדה בשלום, והמנהג להודות בעת שקורא בתורה לפירסומא מילתא. וגם כשאומר ברכו את ה' המבורך ה"ל ג"כ כהודאה, דברכה והודאה כחדא ניהו, ויש למנהג זה סמך במזמור לתודה דכתיב 'הודו לו ברכו שמו', ולפי שאין אשה קוראת בתורה לכך בעלה מודה תחתיה, ע"כ צריך הבעל להתכוון כשאומר 'ברכו את ה' המבורך' שמודה לה' בשביל אשתו, וכ"ש כשהאשה אומרת אמן על ברכתו פטורה מלהודות' (נתיבי הפרשה).

חידות לפרשת השבוע:

- א. איזה דבר בפרשתנו צווה הקב"ה להביא כדי שיוכלו להתפלל עבור אחרים, ואיזה קרבן מגיע על ספק גזל?
- ב. מה העיקר בלחמי התודה, לחמי החמץ או לחמי המצה?
- ג. איזה דבר בפרשתנו מרמז על הביטחון בהשי"ת?
- ד. אם נשרף או נטמא בשר הקרבן, ולא נשאר אלא כזית, מיהו הכהן שצריך לאכול את הכזית הנותר?
- ה. מדוע הקרבן היה מתחלק לכל הבית-אב, ואין חולקים מנחה כנגד מנחה או קרבן כנגד קרבן?
- ו. מדוע צוותה התורה שמנחת כהן - כליל תהיה, לא תיאכל?
- ז. מי קרא לספרו "תורת העולה" ומדוע?

ההקרבה, ויהיה סיפור הנס בפני הרבה אנשים. ועיקר האכילה הוא לחם חמץ, מפני שמצה הוא לחם עוני ולא נאכל יפה כחמץ, כמבואר בתוספות (זבחים ע"ה:). וזוהי כוונת הפסוק שלחם חמץ הוא עיקר, מפני שהוא זבח תודת שלמיו - תודה על שלומו, שנחלץ מצרה.

- **תשובה לחידה ג.** כתב בספר החינוך על מצות שריפה באש של הנותר מהקרבנות, דיש בדבר זה רמז לביטחון בהשי"ת, שאדם לא יסגף עצמו במיעוט אכילה יותר מדאי כדי שיהיה לו ליום המחור, בראותו שהקב"ה יצווה לכלות בשר הקודש משעברה שעתו כיליון גמור, ולא רצה שתיהנה בו בריה אחרת, לא אדם ולא בהמה.
- **תשובה לחידה ד.** כתב ה'העמק דבר': הכהן שזרק את דם הקרבן והתחיל במצווה, אומרים לו 'גמור', אף שיש כהנים שעדיפים ממנו. וכן מובא בשו"ת חת"ס (או"ח סי' מ"ט) שעיקר מצות אכילה היא בכהן מקריב הקרבן.

• **תשובה לחידה א.** כתב האברבנאל: הטעם שכה"ג מביא מנחת חביתין בכל יום, מפני שעניני כל ישראל נשואות אל הכה"ג שיתפלל עבורם שהקב"ה יכפר עוונותיהם. לכך הוא צריך להיות נקי מחטאיו כדי שיהיה ראוי להתפלל עבור אחרים. ומפני שאין צדיק בארץ שיעשה טוב ולא יחטא, ציווה הקב"ה שיביא קרבן בכל יום כדי שיהא נקי מחטא. עוד טעם: לפני שהכהנים היו קומצים תמיד המנחות, ואולי טעו בקמיצה - שלא קמצו כהוגן, וגזלו מהמזבח את חלקו, לכן רצה הי"ת שהכה"ג ישלם כל החסרונות שאולי חיסרו בכל יום, והוא ע"י שיקריב מנחה שלמה שהיא קריבה כליל.

• **תשובה לחידה ב.** כתב הנצי"ב (ב'העמק דבר') עה"פ 'על חלת לחם חמץ יקריב קרבנו', שמשמע מהפסוק דתכלית הקרבן היא חלות החמץ, דתכלית קרבן תודה של בעל הנס הוא לספר חסדי ה' שגמל עליו. ולכך ריבה בלחם ומיעט בזמן אכילת תודה - שהוא רק ליום ולילה, כדי שירבה רעים בסעודה אחת ביום

אצבעותיו, דבשלמא כשישראל מביא מנחתו ומקטיר הקומץ, והשאר אוכלים הכהנים שהם משרתי גבוה, נמצא כולה דורון. רק שהכהן אוכל מנחת עצמו, מה דורון הביא?! לכך כולה כליל. ואינו דומה לקרבן חטאת ואשם של כהנים, שהחלב והאימורים נקטרים.

- **תשובה לחידה ז.** הרמ"א (בהקדמה לספרו 'תורת העולה') כתב, שהסיבה שקרא לספרו בשם "תורת העולה", הוא מפני שקרבן עולה בא לכפר על הרהור הלב (ויק"ר פ"ז, ג'), והרהור הלב אין אדם ניצול ממנו (כדאיתא בב"ב קס"ד:), ע"כ קרא את ספרו 'תורת העולה', כדי שיהיה נחשב כאילו הקריב קרבן עולה, לטהר ולנקות מחשבות לבו (אוצר פלאות התורה).
(מתוך עלונו של הרב צ'ולק-תשפ"ג)

- **תשובה לחידה ה.** מובא ב'מדרש הגדול', אכילת הקדשים היא כפרה לבעלים, ואיננו יודעים מיהו הכהן הצדיק שע"י אכילת הקרבן תבוא כפרה לבעל הקרבן, לכך ציווה הכתוב שיהא כל קרבן וקרבן מתחלק לכל אנשי בית אב, כדי שיזכה ותהא כפרה על הקרבן.
- **תשובה לחידה ו.** כתב ה'חינוך' (מצוה קל"ז) כוונת הקרבן לעורר לב המקריב אותו, ואם יאכל הכהן מנחתו - לא יתעורר ממנה בעל הקרבן - הכהן, דדומה בעיניו כעושה פת לצורך אכילתו. ואף כי חבריו יאכלו את שלו והוא יאכל את שלהם, מ"מ הכל עולה לחשבון אחד, לכן ציווה הכתוב שיהא קרבן זה כליל ולא יאכל לאדם. וברמב"ם (מו"נ ג, מ"ו) כתב טעם הדבר, אם הכהן היה אוכל המותר, מה דורון יש לקב"ה במועט שקמץ ב-ג'.

המשך מעמוד 23 | הרב צבי גטקר

שהתורה פרוחה ממנו. מבאר המהר"ל, אין זה סתם כבוד כמו שצריך למשל לכבד גנזי קודש, אלא יש לנהוג באותו זקן כבוד ממש כאילו גם כעת הוא יושב על מדין ופוסק הלכות, ממש לירא מפני כבודו, כיראה הרגילה מת"ח.

שהרי מדוע שמו את שברי הלוחות בארון, וכי קודש הקודשים היא מקום לקבורת גניזה?, אלא שהלוחות הראשונות יש להם עתיד. כך גם זקן ששכח תלמודו מחמת חולשתו, כשיכנס לשיבה של מעלה, תיכף יזכירו לו כל מה שידע בחיי חיותו!. וא"כ הרי הוא כמו חכם בזמן שישי, אבל עוד קמעה והוא יתעורר וילמד את התלמידים בישיבה של מעלה כמקדם.

וכך הוא כל אדם, אם רק לא יהיה בגדר 'יושב ומשכח', כלומר שלא עזב ונטש את לימוד התורה, הוא מבחינתו חוזר ולומד, הרי ודאי שיזכירו לו למעלה את מה שלמד!

כאמור, כי קניין רוחני הוא קניין נצחי, לא יקחו אותו מהאדם, לא טרדות, ולא גנבות, קניין כזה הוא נכס לעד. כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותי!, נרכוש נכסים, נאגור מטמונים, חסד, תורת המשפט, והצדקה, כי באלה חפצתי נאום ה'.

(לתגובות והארות 08974974aa@gmail.com)

מעמידות אותו במצב שמסכת כל שהיא כמעט ונשכחה ממנו, הוא עצוב וירא, איך אעלה לשמים בלא מסכת כריתות?, מה אענה שם למעלה כשישאלו אותי מכריתות, מה אומר? שכחת???

אגב: בכרך החדש של הספר 'אריד בשיח' ההספדים שנאמרו על מרן שר התורה זצוק"ל, מספר אחד הנכדים, כי לאחר סיום הש"ס בערב פסח ביקש מהסבא ברכה שגם הוא יסיים את הש"ס, ש"הרי זה לא קל לסיים את כל הש"ס".

מרן ר' חיים הביט עליו בחיבה ואמר לו: 'לסיים את הש"ס זה לא קשה, זו חובה!', לדעת את הש"ס זה קשה, ע"ז יש לבקש ברכה!.

לסיים את הש"ס זו חובה, ועדיין ישנם אנשים שמוצאים את עצמם בסוף ימיהם כשלא כל הש"ס שגור על לשונם, והם דואגים מה יהיה?.

הרי הוא כמו חכם בזמן שישי, אבל עוד קמעה והוא יתעורר וילמד את התלמידים בישיבה של מעלה כמקדם

אומר המהר"ל דבר נפלא, מבואר במשנה באבות כי יש להיזהר בכבודו של זקן ששכח תלמודו, שלוחות ושברי לוחות מונחים בארון, כלומר כשם שנתנו כבוד לשברי הלוחות ושמנו אותם ממש בארון הקודש, אף שהאותיות פרוחו מהם, כך יש לנהוג כבוד בזקן

שמענו והתחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

בשבתות זה ממש 'הלך לו בחיים' שתהיה שמחה בכל מקום. בשבת צריכים לשמוח, אין סיכוי שמישהו יתהלך בשבת בלי חיוך ואבא שלי לא יעלה לו חיוך על הפנים!

הרב שלום יכנס מספר כיצד נראתה שבת בצל אביו רבי אלתר יכנס זצ"ל

הוא לא סתם שר את זה ככה כי יש כזה מנהג, הוא שר מהלב, עם שמחה, עם התרגשות, שבת קודש! זה לא עוד יום שגרת, בשבת חייבים לשמוח, מגדול ועד קטן, מבואו של יום השבת ועד צאתו. "בכלל, שבת היה אצלו זמן מאוד מאוד חשוב, הוא ניצל את הרגעים של שבת והשתדל למלא אותם בכמה שיותר לימוד תורה. אחרי הסעודה תמיד היה פותח חומש ויושב בצד השולחן ומעיין בו ממושכות, לאחר מכן בספרים אחרים, ביאורים על התורה ועוד. "כשעשבנו והעלינו זכרונות מאבא. פתאום שאל אחד מבני המשפחה שאלה: "מישהו מכם זוכר את אבא יושב פעם על ספה???"

"שתקנו. ניסינו להיזכר. והאמת, שאף אחד לא נזכר בכזאת סיטואציה. הוא לא היה אדם שיושב על הספה, זה לא היה הסגנון שלו... הוא תמיד היה בפעולה, או שהוא משמח יהודים, או שהוא יושב ולומד. מה זה לשבת על הספה ולהתרווח, זה לא הוא, זה לא האופי שלו.

שיריו של 'רבי אלתר' מומשיכים להישמע ברמה בבתים רבים בישראל. בגני הילדים, בתלמודי התורה ובבתי הספר, בבתים ובכל מקום. עכשיו מתקרב חג הפסח והשיר הנפלא 'פרעה בפיג'מה' זוכה לעדנה מיוחדת, לא מזמן היו אלו הניגונים של פורים, ובכלל, שירים של 'רבי אלתר' יש בכל ימות השנה.

"הדבר שהיה חשוב לו יותר מכל דבר זה לשמוח אנשים", מספר הרב שלום יכנס על אביו. "הוא ממש הפך את הנושא הזה ל'עבודה' מרכזית בחייו. זאת היתה עבודת ה' שלו, לשמוח עוד יהודי ועוד יהודי.

"כבר סיפרתי על כך שהוא היה מקדיש את שני ימי הפורים בכל שנה כדי לשמוח אלמנות ויתומים, סיפרתי על כך שהוא היה מופיע בחנם בבר מצוות של ילדים מיוחדים ושמוח אותם, בתמורה לתשלום סמלי, ולפעמים אף ללא תשלום בכלל.

"אבל הוא שימח לא רק אנשים מסכנים, אלא גם סתם אנשים שהוא שם לב שאין להם חיוך רחב על הפנים.

"בסעודת שבת, למשל, הוא יכול היה פתאום באמצע הסעודה לשלוף מהכיס משקפיים מצחיקות, ולהרכיב על אפו, בלי לדבר אף מילה. ממשיך את הסעודה כרגיל. אחד הילדים פתאום שם לב שסבא החליף משקפיים ולא מצליח לכבוש את הצחוק המתגלגל, כולם מסתכלים בעקבותיו והופ! כל האווירה בבית הפכה ברגע אחד לאווירה שמחה ומשוחזרת מאוד, וזה לא שלפני כן היינו עצובים חלילה, אלא הוא שם לב האווירה נהיתה משעממת קצת, זה בדיוק הזמן לשמוח את הציבור.

"זה היה אצלו עניין שבא בטבעיות. הוא כל הזמן החזיק בכל מיני הפתעות, תמונה מצחיקה, איזו בדיחה שהוא שמע בימים האחרונים, סיפור מצחיק וכדו', וברגע שהוא ראה שחסר חיוך, זה היה נשלף לו באופן אוטומטי, בלי לחשוב בכלל.

"זה היה קורה בימות החול, וביתר שאת בשבתות, שבהם זה ממש 'הלך לו בחיים' שתהיה שמחה בכל מקום. בשבת צריכים לשמוח, אין סיכוי שמישהו יתהלך בשבת בלי חיוך ואבא שלי לא יעלה לו חיוך על הפנים!

"כך למשל בכל מקום שהיה מתארח היו מבקשים ממנו שייגש לפני העמוד לתפילת 'קבלת שבת', והוא תמיד ענה בחיוב, וניצל את זה כדי לעשות שמח במקום. ב'לכה דודי' הוא תמיד היה מתחיל איזו מנגינה סוחפת, והציבור היה מתרומם אתו טפח מעל הקרקע, כי

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

המסופק אם יש ריח בבשמים שלפניו - האם רשאי להריח לפני הברכה? מדוע מברכים במוצאי שבת "בורא מיני בשמים" על כל סוגי הבשמים?

על עצי בשמים, מברכים "בורא עצי בשמים". על עשבי בשמים, מברכים "בורא עשבי בשמים"; ולדעת הקצות השולחן, מברכים ברכה זו גם על עצי בשמים הגדלים באדמה המנותקת מהקרקע. ועל בשמים שאינם גידולי קרקע - מברכים "בורא מיני בשמים".

ומי שמסופק אם יש באפשרותו להריח, וכגון שהוא מצונן, או שהוא מסופק אם עדיין נותר ריח בבשמים שלפניו - כתבו הבן איש חי והקצות השולחן, שרשאי לנסות ולהריח קלות, ואם ימצא שהם ראויים לברכה, יברך עליהם ויריח שנית. ואם בירך 'מיני בשמים' על כל בושם שהוא - יצא ידי חובה. ואם בירך 'עצי בשמים' על פרי הראוי לאכילה - לדעת הקיצור שולחן ערוך, יצא ידי חובה; וכן הורו הגר"ח פ' שיינברג זצ"ל והאור לציון; ולדעת הקצות השולחן, לא יצא ידי חובה. וכמו כן, מי שטעה וברך "שהכל נהיה בדברו" במקום ברכת הריח - נחלקו האחרונים אם יצא ידי חובה.

ובמוצאי שבת, נהגו לברך לכתחילה "מיני בשמים" על כל סוגי הבשמים, משום שהמון העם אינם בקיאים בהבדלים שבין מיני הבשמים, ועלולים לטעות ולברך ברכה שאינה מועילה אף בדיעבד. אולם, לכתחילה רצוי להשתמש בבשמים שברכתם "מיני בשמים", כדי לברך את הברכה הראויה מעיקר הדין. ורבים נוהגים להשתמש ב'צפורן' שברכתה "מיני בשמים"; [לדעת אחרונים רבים, ובזמננו - שהציפורן כמעט ואינה משמשת לתבלין, הורה האור לציון, שיתכן כי כך הדין לכל הדעות].

אילו תבלינים ראוי שלא להריח בכוונה תחילה? מה מברכים על ריח טוב של קליפות פרי?

פרי מאכל שריחו טוב וחזק - לדעת השולחן ערוך והמשנה ברורה, אם נטל את הפרי בידו על מנת להריחו, מברך "אשר נתן ריח טוב בפירות"; ואף אם כוונתו גם לאכול את הפרי באותה שעה, או לאחר שיהנה מריחו זמן מה. וכאשר כוונתו להריחו ולאכול באותה שעה - יברך תחילה על הריח, משום שהנאת הריח באה אליו לפני הנאת האכילה. והפרי מגדים כתב, שיכוון שלא להנות מהריח, ויברך על האכילה, ויטעם מעט, ולאחר מכן יברך על הריח.

ולדעת הבן איש חי, אין לברך על ריח הפרי אלא כאשר נוטלו בידו על מנת להריחו בלבד, אך כשנוטלו גם על מנת לאכול, אין לברך על הריח. ולדעת החזון איש, הואיל ועיקר ייעודו של הפרי לאכילה, אינו נחשב כעומד לריח אלא כאשר מייחד את הפרי להרחתו עד לאכילתו, ורק באופן זה ניתן לברך על ריחו.

ופרי מאכל שריחו טוב, ולא נטלו בידו, אלא מונח לפניו - אינו מברך על ריחו אף אם חפץ ומתכוון להנות מריחו, משום שהוא מיועד בעיקרו

לאכילה ולא להרחח. ותבלינים שאין רגילות להריחם, ועשויים לתיבול בלבד, כגון פלפל שחור וזנגוויל, ונוטלם בידו על מנת להריחם - נחלקו הפוסקים אם יש לברך על ריחם, ולכן הורו הח"י אדם והשו"ע הרב, שראוי שלא להריחם בכוונה תחילה, כדי שלא להיכנס לספק חיוב ברכה. וקליפות פרי שיש בהן ריח טוב - לדעת החיד"א ואחרונים נוספים, ברכתן "בורא מיני בשמים"; לדעת הקיצור שולחן ערוך, ברכתן "בורא עצי בשמים"; ולדעת הערוך השולחן, דינן כפרי עצמו, ומברכים עליהן "אשר נתן ריח טוב בפירות".

האם צריך לברך על בושם סינטטי? מדוע אין מברכים על בושמי הגוף? והאם ראוי להימנע מהרחחת טֶבֶק?

מי בושם סינטטי, המיועדים להפצת ריח בחדרי מגורים, וכדומה - לדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, מאחר והם מיוצרים באופן מלאכותי על ידי הפרדה כימית, וניתן לייצרם גם מדברים שבמקור ריחם רע, יתכן שאין לברך עליהם "בורא מיני בשמים". אולם, לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, הואיל והריח הטוב הקיים בפועל הוא יצירה של השי"ת בעולמו, יש לברך עליו "בורא מיני בשמים". וכן דעת הגר"פ שיינברג זצ"ל, וכן כתב האור לציון.

ומי בושם המיועדים לבישום הגוף - הורה האור לציון, שכל עוד נותרה בהם לחלוחית מברכים עליהם, אך אם נבלעו בגוף אין לברך עליהם, משום שזהו ריח שאין לו עיקר. ולדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, אין לברך עליהם אף בטרם נבלעו בגוף, משום שהם מיועדים לבישום הגוף, ולא להרחח ישירה. וכמובן, אם מדובר במי בושם סינטטי - לדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל המובאת לעיל, בלאו הכי אין לברך עליהם כלל. ובנוגע לאבקת טֶבֶק - כתבו האחרונים, שאין לברך עליה ברכת הריח, משום שהבושם שניתן באבקה 'פֶּטָל', ולא נותרת ממנו כל ממשות או לחלוחית, ונחשב כ'ריח שאין לו עיקר', שאין מברכים עליו ברכת הריח. וכן הורה האור לציון גם בנוגע לטבק שבזמנו. וכן המנהג. אולם, לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, מעיקר הדין אין זה נחשב כריח שאין לו עיקר, וצריך לברך עליו, ולכן, למרות שהמנהג שלא לברך, ראוי שלא להריחו, כדי שלא להיכנס לספק חיוב ברכה.

והערוך השולחן כתב - ביחס לסוג טבק שהיה מצוי בזמנו - שמצד עצמו ריחו רע, ומטרת הרחתו היא להקל על העיכול ולביטול טרדת מחשבות, וכדומה, ורק כדי לבטל את ריחו הרע נתנו בו גם ריח טוב, ולכן אין לברך עליו, כיון שהמטרה בהרחתו אינה להנות מהריח הטוב.

הצטרפו גם אתם ללומדי ה'דף היומי בהלכה'

עכשיו בכל עמדות נדרים פלוס
או במוקד דרשו 02-5609000

רוצים לקבל את 'לקראת שבת'
מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָתָּ

בליל שבת הקרובה כאשר אנו אומרים "ויכולו". שני מלאכים יניחו את ידיהם על ראשנו ויבשרו לנו כי זכינו לכפרה מעוונותינו. איזו הזדמנות מפוארת!, כאן מלמדת אותנו הגמרא שיש לנו יום כיפור בכל ליל שבת!

הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל על קדושת השבת

שבת קודש היא מכרה זהב של דעת ותבונה, שמכוחה יכולים אנו להפך ולרומם את שכלנו. אם רק נקדיש לכך מעט מחשבה ומאמץ. בעודנו מסתובבים לכיוון מערב ומזמרים "בואי כלה, בואי כלה", ובכך מקבלים את פניו של היום הגדול הזה, יום של מחשבה ודעת אלוקים, עלינו לעשות זאת מתוך הבנה כי בכוחה של השבת לשנות אותנו - אם רק נסכים לשתף פעולה. השבת מלמדת אותנו דעות מסוימות ומסייעת לנו לקנותן, ועבודתנו ביום השבת היא לתת את דעתנו ולהקדיש את מחשבותינו לכך. אם נעשה כן, נזכה לרומם את שכלנו ולחיות גם בימות החול עם אותן דעות ומחשבות מרוממות. בכך מכינים אנו את עצמנו לא רק לימות השבוע, אלא אף לעולם הבא, שכן מדרגתנו בעולם הבא תהיה בהתאם לבהירותן של דעות והשקפות התורה שהשגנו בעולם הזה.

מלאכים בביתנו

הבה נפתח ב"ויכולו". מה קורה כאשר אנחנו נעמדים בתפילת שמונה עשרה, לאחר שמונה עשרה, וכן בשעת הקידוש, ואומרים "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם?" אולי יפתיע אתכם לגלות שהצהרה זו שאנו מצהירים הינה חשובה כל כך עד שהגמרא (שבת קיט, ב) אומרת כי בשעה שאומר אדם "ויכולו" - "שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו וסר עונך וחטאתך תכופר". כך אומרת הגמרא! עלינו לזכור זאת בליל שבת הקרובה כאשר אנו אומרים "ויכולו". שני מלאכים יניחו את ידיהם על ראשנו ויבשרו לנו כי זכינו לכפרה מעוונותינו. איזו הזדמנות מפוארת! אם עד כה סברת שיהיה עליך להמתין חצי שנה עד ליום הכיפורים כדי להשיג כפרה, הרי שכאן מלמדת אותנו הגמרא שיש לנו יום כיפור בכל ליל שבת! כה גדול הוא הרגע בו אנו אומרים "ויכולו" - הוא שווה ערך ליום הכיפורים! אכן, עלינו להבין מה יש בפסקה זו. הלא לא כתוב בגמרא שבשעת

(תורת אביגדור, פר' ויקהל פקודי תשפ"ג)